

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**EVİLİ BİREYLERDE BAĞLANMA STİLLERİ İLE
BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLAR ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Zehra ŞELECI**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER**

İstanbul-2014

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**EVİLİ BİREYLERDE BAĞLANMA STİLLERİ İLE
BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLAR ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Zehra ŞELECI**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER**

İstanbul-2014

T.C.

HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi .....Zehra SELECI..... tarafından hazırlanan
“.....Etiler Bireyselleşme Beklenenleri ile Beyin Çiçeri Davranışlar
.....Araştırması İhtikim İncelemesi.....”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 23.06/2014

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER

Danışman:.....Halice.....Üniv. Psikoloji ASD/ABD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Perihan Saadet BIKMAZ

.....Halice.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Asiye BİTASÖREN

.....Halice.....Üniv. İMT ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi:.....

.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi:.....

.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

Bu keyifli ama bir o kadar da zorlu tez sürecinin her aşamasını benimle paylaşan ve tez danışmanlığımı yürüten hocam Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu Sayiner'e, tezim süresince her an hissettirdiği desteği, anlayışı, hoşgörüsü ve bana sağladığı yüksek motivasyon için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecinde manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Uzm. Psk. Açelya Esen, Uzm. Psk. Merve Akçayır, Uzm. Psk. Cihan Asaroğlu, Psk. Ahmet Tansu Erdal, Uzm. Psk. Seda Aydınli ve Uzm. Psk. Can Sarıoğlu'na; hayatımın her anında güçlü destekleriyle yanımda olan başta kuzenim Merve Yıldırım ve Muharrem Şeleci olmak üzere tüm kuzenlerime; bu araştırmanın gerçekleşmesini sağlayan tüm evli bireylere ve burada ismini sayamadığım, emeği geçen herkese sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Beni bu yaşa getiren, her konuda olduğu gibi tüm eğitim hayatım boyunca da destek, moral, sevgi ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen başta annem Hatice Şeleci, babam Alaaddin Şeleci ve kardeşim Görkem Şeleci olmak üzere, amcam İsmail Şeleci, dayım Adil Tozlu, eniştem İsmet Malkoçoğlu'na ve tüm aileme sonsuz teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ŞEKİL LİSTESİ	III
TABLO LİSTESİ	IV
ÖZET	VI
ABSTRACT	VIII
BÖLÜM I	
1.GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Problem Cümlesi	3
1.3 Alt Problemler	6
1.4 Sayıtlar	6
1.5 Sınırlılıklar	6
1.6 Araştırmanın Önemi	6
1.7 Araştırmanın Amacı	8
1.8 Tanımlar	8
1.8.1 Evlilik	8
1.8.2 Bağlanma	8
1.8.3 Güvenli Bağlanma	8
1.8.4 Korkulu Bağlanma	8
1.8.5 Saplantılı Bağlanma	9
1.8.6 Kayıtsız Bağlanma	9
1.8.7 Boyun Eğici Davranışlar	9
BÖLÜM II	
2.İLGİLİ LİTERATÜR	10
2.1 Evlilik	10
2.1.1 Evlilikte Eş Seçimi	12
2.2 Bağlanma	15
2.2.1 Bağlanma Stilleri	18
2.2.1.1 Güvenli Bağlanma Stili	21
2.2.1.2 Saplantılı Bağlanma Stili	21
2.2.1.3 Kayıtsız Bağlanma Stili	21
2.2.1.4 Korkulu Bağlanma Stili	21
2.2.2 Evlilikte Bağlanma	22
2.3 Boyun Eğici Davranışlar	24
2.3.1 Boyun Eğici Davranış Sergileyen Bireylerin Özellikleri	26

BÖLÜM III	
3.İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	28
3.1 Bağlanma Stilleri ile İlgili Yapılan Araştırmalar	28
3.1.1 Bağlanma Stilleri ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	28
3.1.2 Bağlanma Stilleri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	30
3.2 Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Yapılan Araştırmalar	31
3.2.1 Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	31
3.2.2 Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	33
BÖLÜM IV	
4.YÖNTEM	34
4.1 Araştırma Modeli	34
4.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	34
4.3 Veri Toplama Araçları	35
4.3.1 Demografik Bilgi Formu	35
4.3.2 İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)	35
4.3.3 Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ)	36
4.4 Veri Toplama İşlemi	37
4.5 Verilerin Analizi	37
BÖLÜM V	
5.BULGULAR ve YORUMLAR	39
5.1 Evli Bireylerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorum	39
5.2 Evli Bireylerin Bağlanma Stillere İlişkin Bulgular ve Yorum	42
5.3 Evli Bireylerin Boyun Eğici Davranış Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	50
5.4 Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri ile Boyun Eğici Davranışlar Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorum	63
BÖLÜM VI	
6.TARTIŞMA	65
6.1 Öneriler	72
KAYNAKLAR	73
EKLER	81
1. Demografik Bilgi Formu	82
2. İlişki Ölçekleri Anketi /(İÖA)	84
3. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ)	85
ÖZGEÇMİŞ	86

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Dörtlü Bağlanma Modeli

Sayfa No.
20

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 5.1.1 Evli Bireylerin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı	39
Tablo 5.2.1 Evli Bireylerin Bağlanma Stillerinin Alt Ölçeklerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	43
Tablo 5.2.2.1 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları	44
Tablo 5.2.2.2 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Yaş Değişkenine Göre Anova Sonuçları	44
Tablo 5.2.2.3 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin En Uzun Süre İle Yaşanılan Yer Değişkenine Göre t-testi Sonuçları	45
Tablo 5.2.2.4 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları	45
Tablo 5.2.2.5 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Meslek Değişkenine Göre Anova Sonuçları	46
Tablo 5.2.2.6 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları	46
Tablo 5.2.2.7 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Eşlerinin Mesleği Değişkenine Göre Anova Sonuçları	46
Tablo 5.2.2.8 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Anova Sonuçları	47
Tablo 5.2.2.9 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Evlilik Sayısı Değişkenine Göre Anova Sonuçları	47
Tablo 5.2.2.10 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Evlilik Süresi Değişkenine Göre Anova Sonuçları	48
Tablo 5.2.2.11 Evli Bireylerin Bağlanma Stillerinin Çocuk Durumu Değişkenine Göre t-testi Sonuçları	48
Tablo 5.2.2.12 Evli Bireylerin Bağlanma Stillerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Anova Sonuçları	49
Tablo 5.2.2.13 Evli Bireylerin Bağlanma Stillerinin Evlenme Şekli Değişkenine Göre Anova Sonuçları	49
Tablo 5.2.2.14 Evli Bireylerin Bağlanma Stillerinin Evlilikte Kararları Alan Kişi Değişkenine Göre Anova Sonuçları	49
Tablo 5.3.1 Evli Bireylerin Boyun Eğici Davranış Puanlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları	50

Tablo 5.3.2.1 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Cinsiyet Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	51
Tablo 5.3.2.2 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Yaş Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare sonuçları	52
Tablo 5.3.2.3 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların En Uzun Süre İle Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	52
Tablo 5.3.2.4 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	53
Tablo 5.3.2.5 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Meslek Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	54
Tablo 5.3.2.6 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Çalışma Durumu Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	55
Tablo 5.3.2.7 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Eşlerinin Mesleği Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	56
Tablo 5.3.2.8 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	57
Tablo 5.3.2.9 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlilik Sayısı Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	58
Tablo 5.3.2.10 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlilik Süresi Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	58
Tablo 5.3.2.11 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Çocuk Durumu Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	59
Tablo 5.3.2.12 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	60
Tablo 5.3.2.13 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlenme Şekli Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	61
Tablo 5.3.2.14 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlilikte Kararları Alan Kişi Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları	62
Tablo 5.4.1 Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri ile Boyun Eğici Davranışlar Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri	63
Tablo 5.4.1.1 Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri Alt Boyutları ile Boyun Eğici Davranışlar Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri	63

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Zehra ŞELECI
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı : Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans- Haziran 2014

EVLİ BİREYLERDE BAĞLANMA STİLLERİ İLE BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı; evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 161 kadın ve 155 erkek olmak üzere toplam 316 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “İlişki Ölçekleri Anketi” ve “Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği” ile toplanmıştır. Veri toplama araçları evli olma koşulunu sağlayan tüm gönüllülere uygulanmıştır. Veri analizinde ise SPSS 16.0 programı kullanılmış, Bağımsız Gruplar t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Ki-kare ve Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; güvenli bağlanma stili ve kayıtsız bağlanma stili ile boyun eğici davranışlar arasında bir ilişki bulunmazken, korkulu bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stili ile boyun eğici davranışlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Korkulu bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stiline sahip evli bireylerin daha fazla boyun eğici davranışlar gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca bağlanma stilleri ile cinsiyet arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; güvenli bağlanma stili ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu, diğer bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında ise anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı bulgulanmıştır. Boyun eğici davranışlar ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılaşma değerlendirildiğinde; kadın evli bireylerin, erkek evli bireylere göre daha fazla boyun eğici davranışlar gösterdikleri bulgulanmıştır.

Bu alışma kapsamında ele alınan diğer sosyo-demografik değişkenler ile bağlanma stilleri ve boyun eğici davranışlar arasında da anlamlı farklılıklar olduğu görülmüş, bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, bağlanma, bağlanma stilleri, boyun eğici davranışlar

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Zehra ŞELECI
Field : Psychology
Program : Applied Psychology
Supervisor : Assist. Dr. Zehra Banu SAYINER
Degree Awarded and Date : Master - June-2014

THE RELATIONSHIP BETWEEN MARRIED INDIVIDUALS WITH ATTACHMENT STYLES AND SUBMISSIVE BEHAVIOURS

ABSTRACT

The essential purpose of this study, to investigate the relation between married individuals with attachment styles and submissive behaviours. The sample of the study includes, 161 women and 155 men, total of 316 married individuals. Datas of the study were collected with "Relation Scales Questionnaire" and "Submissive Behaviours Scale". The data collection tools were applied to all volunteers who provide the condition of being married. In data analysis, the program of SPSS 16.0 was used, Independent Groups t-Test, One Way Analysis of Variance (ANOVA), Ki-Square and Spearman Correlation Analysis were done.

According to the data results, Although there is no relation between secure attachment style and reckless attachment style, and submissive behaviours, there is a significant relation between fearful attachment style and obsessive attachment style, and submissive behaviours. The married individuals who has been found that showed more submissive behaviours. Also, when looking differentiate between attachment style and sex; there is a significant difference between secure attachment style and sex, it was detected that there is no significant differentiation between the other attachment styles and sex. When the differentiation between submissive behaviours and sex are evaluated, it was detected that the women married individuals have been shown more submissive behaviours than the men married individuals.

It has been observed significant differences between with the other socio-demographic variables, which used within this study, and attachment styles and submissive behaviours, indications were discussed as part of literature.

Keywords: Marriage, attachment, attachment styles, submissive behaviours

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi ve alt problemleri ele alınmış daha sonra da araştırmanın önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırmanın başlıca temel kavramlarına dair tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

İnsan yaşamında gelişen kişilerarası ilişkiler düşünüldüğünde, evlilik bu ilişkilerin en önemlilerinden biri olarak kabul edilir. İki farklı karakterde insanın, hayatını birleştirerek bir arada yaşamaya karar vermelerinden itibaren içine girdikleri bu sistem, güzel yanları olmasının yanı sıra bir o kadar da zorlu ve güç bir yaşantıyı içerir. Bu yaşantıyı şekillendiren etmenler düşünüldüğünde, iki insanın karakter ve yapıları, bağlanma biçimleri, davranış örüntüleri gibi özellikler akla gelmektedir.

Her birey birbirinden farklıdır dolayısıyla her bir insanla kurduğu ilişkide kendine özgü ve farklıdır. Fakat bireylerin yaşamı boyunca kurduğu ilişkiler birçok açıdan benzerliklere sahiptir ve bir süreklilik taşımaktadır. İlişkilerdeki bu bağ ve bağın özellikleri üzerine bilgi edinilmek istendiğinde, üzerinde durulması gereken konu ise ‘bağlanma ve bağlanma stilleri’ dir. Araştırma kapsamında incelenen ilk değişkende, bağlanma kuramı temelli yetişkin bağlanma stilleridir.

Bowlby Bağlanma Kuramı’nda, insanların, kendileri için önemli olan insanlarla güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklar. Bowlby’e göre (1969) bireyler bebeklik ya da çocukluk döneminde ebeveyn ile kurulan bağlanmanın benzerini, yetişkinlikte kurdukları ilişkilerde de sergilerler. Bağlanma nesnesiyle yaşanan, tekrarlanan etkileşimler boyunca, bebekler kendisini neyin beklediğini öğrenir ve davranışlarını buna göre ayarlar. Bowlby (1969) “içsel çalışan modeller” olarak tanımladığı bu beklentilerin, tamamen anne baba veya bakıcı

davranışlarıyla şekillendiğini ve çocukların zamanla bu erken dönem deneyimlerini içselleştirdiklerini öne sürmüştür. Bu beklentiler yani bağlanma ilişkilerine yönelik içsel çalışan modeller, yaşam boyunca değişmez ve sabit kalırlar.

Yani bağlanma kuramına göre, yaşamın ilk yıllarında anne-babanın çocuğa verdiği tepkiler temelinde oluşan bu zihinsel temsiller, ilerideki yakın ilişkileri şekillendiren yapılardır ve bir dolayısıyla bireyler arasında farklılaşmaktadır.

Bağlanma stilleri bireyin kendisini ve diğer insanları nasıl gördüğünü açıklayan sosyal etkileşim durumudur (Bartholomew, 1990).

Bartholomew ve Horowitz (1991) ise çocukluk bağlanma stillerinden yola çıkarak yetişkin bağlanması konusunda çok önemli katkılar sağlayan dörtlü bağlanma modelini oluşturmuşlardır. Dörtlü bağlanma modeli, Bowlby'nin bağlanma örüntülerinin benlik ve başkaları modeli yansıttığı görüşüne dayanmaktadır. Bu dörtlü bağlanma stilleri güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleridir.

Olumlu benlik modeli, yüksek benlik saygısı ve sevebilirlik duygusu olarak tanımlanabilir (güvenli ve kayıtsız stil). Olumsuz benlik modeli, düşük benlik saygısı ve başkalarından sürekli onay alma gereksinimi olarak tanımlanabilir (korkulu ve saplantılı stil). Olumlu başkaları modeli, başkalarının güvenilir ve gerektiğinde ulaşılabilir olduğuna ilişkin inançları içerir (güvenli ve saplantılı stil). Olumsuz başkaları modeli, başkalarının güvenilmez olduğuna ilişkin inanç ve başkalarıyla yakınlık kurmaktan kaçınma olarak tanımlanabilir (korkulu ve kayıtsız stil) (Sümer ve Güngör, 1999a).

Evlilik ve bağlanma ilişkilerinde ilişkinin sürekliliğinde de bağlanma stillerinin önemi büyüktür. Her bir farklı stildeki bireyin eşiyile olan etkileşimlerinde sergilediği davranış örüntüleri de farklılaşmaktadır. Evlilik içinde uyum ve sürekliliği yakalamak için kimi zaman sevgi kimi zaman korku temelli boyun eğici davranışlar da görülebilmektedir. Boyun eğici davranışlar sağlıklı bir ilişkinin parçası olmamakla birlikte, bireylerin kendi gibi olamama, kendi haklarını koruyamama ve olduğundan daha pasif davranmak zorunda kalma gibi sonuçlara da yol açabilir. Oysa insan ilişkilerinde boyun eğici davranışların değil, karşılıklı saygının olması beklenmektedir.

Gilbert ve Steven (1994)'e göre boyun eğici davranışlar, başkalarını kırmamaya ve incitmemeye özen gösteren, herkesi memnun etmeye çalışan ve iyiliksever olmaya eğilimli, hayır demekten çekinen, hoşlanmadığı durumları ifade etmekte ve öfkesini göstermekte zorluk çeken, sürekli onaylanma gereksinimi duyan, düşüncelerini ve haklarını savunamayan ve benzeri davranışlarla gözlenebilen bir kişilik özelliği kümesi olarak tanımlanmaktadır (Akt. Tekin ve Filiz, 2008).

Kişiler arası ilişkilerde boyun eğici davranışlar gösteren birey, kendisini daha az değerli ve önemsiz görmektedir. Özgür davranamaz, söz hakkı sınırlıdır, sadece emirlere uymaktır. Düşüncesini özgürce ifade edemez, hayır demekte çok zorlanır. Başkalarının kendisini aşağılaması, suçlaması veya hakkının yenilmesi karşısında kendini savunamaz, sözünün kesilmesine itiraz edemez. Küçük hatalar yüzünden sıklıkla özür diler. Kolayca girişimde bulunamaz, kendine güveni düşüktür, ciddi sorumluluklar almaktan, değişikliklerden ve insanlarla göz göze gelmekten kaçınır (Gilbert ve diğer., 1994).

Yapılan literatür araştırmasında, boyun eğici davranışlar üzerine Türkiye'de çok fazla çalışma yapılmadığı görülmüştür. Yapılan çalışmaların ise büyük bir kısmı lise ve üniversite öğrencilerine yönelik olmuştur. Dolayısıyla evli bireylerde boyun eğici davranışlarla ilgili çalışmalarda oldukça kısıtlıdır.

Bu araştırma evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

1.2 Problem Cümlesi

Evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.3 Alt Problemler

Probleme dayalı olarak irdelenen alt problemler şunlardır:

- 1) Evli bireylerin demografik özellikleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 2) Evli bireylerin bağlanma stilleri nasıl bir dağılım göstermektedir?

- 3) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile en uzun süre ile yaşanan yer arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 7) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile meslek arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 8) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile çalışma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 9) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile eşlerinin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 10) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 11) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlilik sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 12) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlilik süresi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 13) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile çocuk durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 14) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 15) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlenme şekli arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 16) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlilikte kararları alan kişi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 17) Evli bireylerin boyun eğici davranışları nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 18) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- 19) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 20) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile en uzun süre ile yaşanan yer arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 21) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile eğitim durumu arasında fark var mıdır?
- 22) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile meslek arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 23) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile çalışma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 24) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile eşlerinin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 25) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 26) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlilik sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 27) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlilik süresi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 28) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile çocuk durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 29) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 30) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlenme şekli arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 31) Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlilikte kararları alan kişi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 32) Evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. Sayıtlar

- 1) Araştırmanın örneklemini oluşturan evli bireyler, kendilerine uygulanan ölçekleri içten bir şekilde cevaplandırmışlardır.
- 2) Araştırmada kullanılan envanterler “İlişki Ölçekleri Anketi” ve “Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği” ölçmeyi amaçladıkları özellikleri test eder niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

- 1) Araştırmanın örneklemini kolayda örnekleme yoluyla olarak uygulanan 316 evli birey ile sınırlıdır.
- 2) Araştırmada elde edilen veriler, “İlişki Ölçekleri Anketi”, “Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği” ve demografik bilgi formunun ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Önemi

İnsan sosyal bir varlıktır ve diğer insanlarla kurduğu yakın ilişkiler yaşamlarının çok büyük ve önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Çünkü insan yaşamı bu ilişki örüntülerinden oluşmuştur ve yaşantısını kurduğu bu ilişkiler sayesinde yürütebilmektedir.

Ebeveynlerle ilişkiler, arkadaşlık ilişkisi, kardeş ilişkisi kadar önemi büyük olan evlilik ilişkisi de bireyin her türlü fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları bakımından büyük bir etkiye sahiptir.

Bireyin yaşamı boyunca kurduğu bu ilişkiler farklılık gösterse de pek çok açıdan benzerliğe de sahiptir. Bu benzerlik genellikle çocuklukta kurulan ilişkilerle oluşan “bağlanma stilleri” ile açıklanmaktadır. Yani yetişkinlerin bağlanma ilişkileri, çocuklukta oluşan bağlanma ilişkileri ile benzerlikler göstermektedir.

Yaşamın ilk aylarından itibaren şekillenen bağlanmanın, ileride karşı cinsle olan ilişkileri ve eş seçimini etkileyip etkilemediği, günümüzde araştırmacıların inceledikleri önemli bir sorudur. Erken bağlanma ilişkisinin gelecekteki sevgi ilişkilerinin prototipi olduğuna dair bulgulardan söz edilmektedir (Waters ve ark., 2002). Bu nedenle, bireylerin bağlanma stillerinin anlaşılması ile hangi bağlanma

stiline sahip olan evli bireylerin ilişkilerinde ne tür davranış örüntülerini sergilediği, sorunlarla başa çıkmada nasıl bir yaklaşım izlediği gibi konuların incelenmesi evlilikte kişiler arası süreçlerin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Her bir bağlanma türüne ait evlilik ilişkisi profili ve bu ilişki profili içindeki davranışlar farklılaşmaktadır. Eşlerin davranışları sadece kendilerini değil, birbirilerini ve içinde yaşadıkları toplumu da büyük oranda etkilemektedir. Çünkü evlilik toplumun temel yapısını oluşturan bir olgudur. Bu olgunun sürekliliği yaşamsal açıdan olduğu kadar toplumsal açıdan da önemlidir. Bu önem evli bireylerin, ilişkilerinde başkaları tarafından sevilme, kabul görmek davranışlarının bazen abartılarak kendi gibi davranmamaya ve başkalarına boyun eğen davranışlar sergilemelerine neden olabilmektedir.

İnsanlarla ilişkilerinde çoğunlukla boyun eğici davranışlar gösteren bireyler, kendisini değersiz ve önemsiz görmektedir. Bundan dolayı da özgürce davranmaz ve söz hakkını sınırlı kullanır. Oysa bir bireyin genellikle boyun eğici davranışlar sergilemesi istenen bir nitelik değildir. Çünkü sağlıklı toplumsal ve insan ilişkilerinde boyun eğici davranışların değil saygının ön planda olması beklenir. Toplumsal yapının temel kurumu olan evlilik ilişkisinde de çiftler arasındaki en önemli olguyu saygı oluşturmaktadır. Saygının egemen olduğu bir evlilikte bireyler özgür, bağımsız ve anlayışlıdır. Dolayısıyla boyun eğici davranışların incelenmesi, boyun eğiciliği engelleme çalışmalarını geliştirme açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın evli bireylerle yürütülmesi ise, hangi bağlanma stiline sahip bireyin, evlilik ilişkisi içinde boyun eğici davranışlar sergilediğini göstermesi açısından da önemli gözükmektedir. Tüm bunlar düşünüldüğünde bu araştırmanın konusu olan bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişki ve bununla birlikte araştırmanın değişkenleriyle ilişkili olduğu düşünülen birçok farklı sosyo-demografik değişkenle arasındaki ilişkiye dair veriler literatürde oldukça kısıtlıdır. Bu değişkenler arası ilişkilere dair yeni bilgilere ulaşılması evli bireylerin kişisel, sosyal, psikolojik davranış örüntülerinin anlaşılmasına yardımcı olabileceği ve gelecekte bu alanda yapılacak olan çalışmalara ışık tutabileceği düşünüldüğünden

önemlidir. Bu bilgiler alanda çalışan uzmanlar ve evli bireyler için yol gösterici olacaktır.

1.7. Araştırmanın Amacı

Evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.8. Tanımlar

1.8.1. Evlilik

Evlilik, kurumlaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, bir kadınla bir erkeği “karı-koca” olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden “devletin” kontrol, hak ve yetkisi bulunan yasal bir ilişki biçimidir (Özgüven, 2001).

1.8.2. Bağlanma

İnsanların kendileri için önemli gördükleri diğerlerine karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlardır (Bowlby, 1980).

1.8.3. Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanma stiline sahip olan kişilerin kendilerine saygıları ve güvenleri yüksektir. Kendisini sevmeye değer görme duygusunu, başkalarının güvenilir, destek veren ve iyi niyetli olduğuna dair olumlu beklentilerle birleştirir. Böylece kişi hem başkalarıyla yakınlık kurabilir hem de özerk kalabilirler (Sümer ve Güngör, 1999a).

1.8.4. Korkulu Bağlanma

Korkulu bağlanma stiline sahip bireyler kendilerinin değersiz olduğu, karşıdaki insanların ise güvenilmez ve reddedici olduğu inancına sahiptirler. Bu

bireyler, reddedilme ihtimalini ortadan kaldırmak için sosyal durumlardan ve yakın ilişkilerden kaçınırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

1.8.5. Saplantılı Bağlanma

Saplantılı bağlanma biçimi, kişinin kendisini değersiz algılamasına rağmen başkalarını olumlu algıladığı biçimdir. Bu nedenle yakın ilişkilerinde sürekli olarak kendilerini doğrulama ya da kanıtlama eğilimi gösterirler. Sürekli olarak ilişkileri ile takıntılıdır ve ilişkilerinden pek de gerçekçi olmayan beklentilere sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999a).

1.8.6. Kayıtsız Bağlanma

Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişiler, kendilerini olumlu başkalarını olumsuz görme eğilimindedirler. Bu kişiler reddedilme ve başkaları tarafından hayal kırıklığına uğratılmamak amacı ile yakın ilişkilerden kaçır ve dayanıklılığa, bağımsızlığa önem verdiği gerekçeleri ile bu kaçınmalarını sürdürürler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

1.8.7. Boyun Eğici Davranışlar

Gilbert ve Steven (1994)'e göre boyun eğici davranışlar, başkalarını kırmamaya ve incitmemeye özen gösteren, herkesi memnun etmeye çalışan ve iyiliksever olmaya eğilimli, hayır demekten çekinen, hoşlanmadığı durumları ifade etmekte ve öfkesini göstermekte zorluk çeken, sürekli onaylanma gereksinimi duyan, düşüncelerini ve haklarını savunamayan ve benzeri davranışlarla gözlenebilen bir kişilik özelliği kümesi olarak tanımlanmaktadır (Akt. Tekin ve Filiz, 2008).

BÖLÜM II

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde sırasıyla evlilik, bağlanma stilleri ve boyun eğici davranışlara ilişkin kuramsal açıklamalar ve literatüre ilişkin bilgiler verilmiştir.

2.1 Evlilik

İnsanın sosyal yaşantısını düzenlemek, birbirlerine destek olarak yaşamalarını ve dünya üzerinde bir medeniyet çerçevesinde yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak için belli kurallar konmuştur. Evlilik kurumu bu düzenin ve kuralların yani toplumun temelini oluşturmaktadır. Yani evlilik sosyal bir olgudur. Dolayısıyla toplumsal yaşamın devam edebilmesi için aile ve evlilik kavramlarının önemi büyüktür.

Evlilik, fiziksel, sosyal, psikolojik ve yaş bakımından evlenme olgunluğuna ulaşmış iki insanın bir yaşam ortaklığı kurmak üzere bir araya gelmesidir. Bu nedenle evlenme bireysel düzeyde bir ilişki değil, toplumsal düzeyde bir ilişki biçimidir. Toplumsal tarihi geçmişlerine uygun olarak bu ilişkileri düzenleyen norm, değer ve genel kuralları belirlemişlerdir. Dolayısıyla evlilik böylesine bir ilişkinin toplum tarafından düzenlenen norm, değer ve kurallar tarafından uygunluğu kabul edilmiş bir toplumsal kurumdur (Ceylan, 1994).

Evlilik bir kadın ve bir erkeğin karı-koca rollerini edinerek yaşamlarını birlikte geçirmek ve soylarını yasaların koruduğu bir kurum içerisinde çocuklar dünyaya getirerek sürdürmek üzere oluşturdukları bir ilişkiler sistemidir. Bu yeni karı-koca rolü çiftin birbiriyle, ana babalarıyla, diğer çiftlerle ve bir bütün olarak toplumla olan ilişkilerini etkiler. Bu nedenle aileyi bir sistemler bütünü olarak ele

alan genel yaklaşımlara bakıldığında aile kurumunun temelinde karı-koca arasındaki sistemin yer aldığı görülmektedir (Erdoğan, 2007).

Literatüre bakıldığında evliliğin birçok şekilde tanımlandığı görülmektedir. Fowers evliliği, bireyin benliğini başkasının benliğiyle birleştirmesine olanak sunan, kişiliğinin gelişmesini ve duygusal açıdan doyum yaşamasını sağlayan bir kurum olarak görmektedir (Çelik, 2006).

Özgüven evliliği; bir kadın ile bir erkeği “karı-koca” olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden devletin kontrol, hak ve yetkisi bulunan yasal bir ilişki biçimi, kurumsallaşmış bir yol olarak tanımlar (Özgüven, 2001).

Kışlak evliliği; eş seçiminde ve ilişkide özgürlüğün, cinsellikte eşitlik ve yakın ilişki gibi özelliklerin arandığı resmi, duygusal, davranışsal ve biyolojik yönleri olan bir sosyal sistem olarak tanımlar (Tutarel-Kışlak, 1999).

Saxton’a göre; aile kurmayı ve türünün devamını sürdürmeyi amaçlayan iki insanın sürekli bir beraberlik için bir araya geldikleri, birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumlulukları üstlendikleri, birbiriyle etkileşim içerisinde olan sistemlerden oluşan evrensel bir kurumdur (Saxton, 1982).

Evlilik; karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla yaptıkları bir sözleşmedir. Evlilik kurumsallaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, kadınla erkeği “karı-koca” olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan ve toplumsal yönden üzerinde devletin kontrol, hak ve yetki iddaası bulunan yasal bir ilişki biçimidir. Bu ilişki biçiminde eşlerin ve çocukların hak ve yükümlülükleri yasalarla olduğu kadar toplumsal kurallar, gelenekler ve inançlarla da belirlenmiştir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1990).

Dümen evliliği; ayrı cinsten iki olgun insanın, içinde buldukları toplumun değer düzgülerine uygun olarak, birlikte bir evde yaşamaları, çalışmaları, sevişmeleri, çocuk yetiştirmeleri ve yardımlaşmaları için kurulmuş bir müessese olarak tanımlamaktadır (Dümen, 1980).

Tüm bu tanımlara bakıldığında evlilik; farklı değerlere kültürlere sahip iki insanın bir araya gelip, bütün olarak oluşturdukları özel bir yapı olarak açıklanabilir.

2.1.1 Evlilikte Eş Seçimi

İnsanların hayatlarının önemli şeylerin başında diğer insanlarla kurdukları ilişkiler gelmektedir. Çünkü tüm yaşamları bu ilişkiler üzerine inşa edilmektedir.

Yaşamdaki değerli şeylerin sıralamasını yaparken meslek, kişisel başarılar ve maddi varlıklar, genellikle sevdiğimiz insanların ardından aklımıza gelir. Erikson ve Sullivan da, özellikle ergenlik ve erken yetişkinlikte derin ve anlamlı ilişkiler kurmanın, yerine getirmemiz gereken en önemli görevlerden biri olduğunu söylemiştir (Burger, 2006).

Evlilikte kadın ve erkeğin, biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaç ve güdülerinin doyurulması evliliğin en önemli amaçları içinde yer almaktadır. Biyolojik ihtiyaç olarak, cinsel güdüyü doyurmanın ve ilişki olanağı olarak da çocuk yapmanın, yetiştirmenin ve nesillerini üretme ihtiyacını da karşılayabilmek evliliğin bir gereğidir. Evlilikte eşler sosyal ihtiyaç olarak, birlikte güven, korunma, dayanışma, geleceği planlama, toplumsal statü sağlama olanaklarını bulabileceklerini, psikolojik ihtiyaç olarak da sevme ve sevilme ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir (Özgüven, 1997).

Eş seçimi insan yaşantısındaki en önemli kararlardan biridir. Kişinin geri kalan yaşamı, vereceği bu kararla birlikte birçok yönden olumlu veya olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Evlilik ilişkisi insanın yaşam süresinin yarıdan fazlasını, hatta bazen üçte ikisine ulaşan bir süreyi kapsayabildiği için, son derece önemli bir karardır. Eş seçimi kararı önemli ve bir o kadar da zor ve karmaşık bir süreçtir. Bu kararla birlikte kişi bundan sonraki yaşamını kiminle sürdüreceğine, kiminle birlikte yol alıp, gelişip değişeceğine, nasıl bir yaşam sürdüreceğine ve hatta kimden çocuk sahibi olup, kiminle birlikte çocuk yetiştireceğine karar vermiş olmaktadır (Şenel, 2012).

İnsanlar evlenecekleri insanı seçerken birçok psikolojik ve sosyal faktörlerden etkilenebilmektedir. Bunlar din, dil, mezhep, ırk ya da sosyal bağ kurma

gibi faktörler olabilmektedir. Aynı zamanda ‘benzerlikler ve zıtlıklar’da eş seçiminde etkili olurken, Maslow’un da belirttiği gibi eş seçiminde ihtiyaçlarında önemli rol oynadığı söylenebilir (Belkin ve Goodman, 1980).

Genellikle evlilikler bir seçme süreci sonucunda gerçekleşir. Eş seçiminde iki temel ilke vardır. ‘Benzerlik ilkesi’ne göre, sınırlı bir bireyler grubu içinde yaş,ırk,din, etnik köken, toplumsal sınıf, eğitim ve kişilik benzerliğine dayanılarak seçim yapılır. Benzerlik (homogabi) ilkesi benzerlerin birbirini çektiği gerçeği üzerine kurulmuştur. Buna karşılık ‘bütünleme ilkesi’, eşlerin özellikle kişilik açısından farklı ve tamamlayıcı özellikleri nedeniyle seçildiğini savunur. Bu ilke karşıtların birbirini çektiği gerçeğine dayanmaktadır. Araştırmalar hangi ilkenin daha çok ortaya koyamamıştır ancak benzerlik ilkesinin daha geçerli olduğu yolunda belirtiler vardır. Benzerlik ilkesinin daha geçerli olması, böyle bir seçimin sosyoekonomik sınıf, din, eğitim gibi alanlarda daha az çatışmaya yol açması, özellikle evliliğin ilk yıllarında karşılıklı toplumsallaşma sürecinin daha kolay olması nedeniyle olabilir. Ayrıca, ana-baba isteği ve toplumsal baskı da benzerlik ilkesi doğrultusundadır (Onur, 1995).

Özellikle ilkel yapıli toplumlarda, eş seçimi bireysel olmaktan çok uzak bir olay niteliğindedir. Bu konu ile aile, akrabalar hatta devlet ilgilenebilir. Birçok durumda evlenecek olan tarafların istemleri hiç göz önüne alınmaz. Modern toplumlarda da çevresel etkenler önemini korumaktaysa da bireysel tercihler ağır basmaktadır. Alkan’a göre gelir ve eğitim düzeyi ile kentleşme olgusu eş bulma davranışı üzerinde küçümsenmeyecek ölçüde etkili olmaktadır (Alkan, 1981).

Davranışsal ve Bilişsel açıdan bakıldığında ‘uyaran-değer ve rol’ kavramlarına değinilmelidir. Bireylerin çocukluklarından bu yana içselleştirdikleri, yakın bağılılıklarla ilgili bir takım imajları, yani rol modelleri vardır. Rol modelleri, kişilerin kendilerinin ve diğer kişilerin göstereceği davranışlar hakkındaki beklentileri şeklinde tanımlanabilir. Bireylerin, kendi ailelerinin, ebeveynlerinin bir takım olaylara karşı sergiledikleri davranışlarını öğrenerek, gözlemleyerek kendi yaşamlarında da benzer olaylara benzer tepkiler verdikleri bilinmektedir. Bunları değiştirmeye çalışmak ya da bir başkasında aynı şekilde gözlemlemeye çalışmak

oldukça güçtür. Tüm bunlar evliliğin çok farklı dinamikleri taşıyan bir süreç olduğunu göstermektedir (Ateş, 2012).

Evrimsel kurama göre erkekler başarılı üreme olasılığı yüksek dişileri tercih eder (Buss, 1991). Bir araştırma da erkekler kadınlarla karşılaştırıldığında, erkeklerin evlendikleri kişide fiziksel çekicilik ve güzel görünüş özelliklerine daha çok önem verdikleri ortaya konmuştur. Bir başka araştırmada erkeklerin eşlerini çekici bulma oranı yükseldikçe, ilişkiyi sürdürme çabalarının da arttığını ortaya koymuştur (Buss ve Shackelford, 1997). Evli çiftlere eşlerinde çekici buldukları şeyler sorulduğunda kadınların, eşlerinin güvenilir olması, iyi para kazanması, hırslı ve mesleğinde yükselmeye kararlı olması gibi özellikleri daha sık belirttiği görülmüştür (Buss ve Barnes, 1986).

Eş seçimi oldukça komplike ve dinamik bir süreçtir. İlişkinin başında karşımızdaki insandan aldığımız uyarılar fazlaca önem taşır. Fiziksel çekicilik, toplumsal statü, gelir düzeyi vb. özellikler karşı cinse yönelik ilgiyi oluşturan uyarılardır (Belkin ve Goodman, 1980).

Her bireyin tek ve biricik olduğu düşünülecek olursa, her ilişkide kendine özgü ve farklıdır. Ancak, bireylerin yaşam boyunca kurdukları ilişkilerin niteliği zaman içinde farklılıklar gösterse de, pek çok açıdan belirli bir sürekliliğe de sahiptir. Bu süreklilikte evlilik ve çift ilişkileriyle ilgili altı çizilmesi gereken en önemli soru, bireyler arasındaki duygusal bağ ve bu bağın özelliklerinin neler olduğudur. Bağlanma kuramı, bireylerin duygusal yaşamlarına ilişkin bu ve benzeri temel sorulara yanıt arayışı olarak nitelendirilebilir (Demir, 2012).

Yakın zamanlı araştırmalar, yetişkinlerin romantik ilişkilerini açıklamak için, nesne ilişkileri kuramını ve bağlanma kuramını kullanır. Nesne ilişkileri kuramcıları, çocuğun bilinçaltında, çevresindeki önemli nesnelerin yansımalarını oluşturduğunu belirtir. Çocuğun anne- baba imgelerini içselleştirme tarzı, gelecekte bir ilişkiye girdiğinde, karşısındaki kişiyi ne gözle göreceğinin temelini oluşturur ve başkalarıyla anlamlı ilişkiler kurma becerilerini etkiler. Araştırmacılar John Bowlby ve Mary Ainsworth da yetişkin bağlanma tarzlarının anne baba-çocuk ilişkileriyle şekillendiğini söyler (Burger, 2006).

Dolayısıyla eş seçimi de dahil, yetişkinlik döneminde kurulan tüm bu ilişkiler çocukluk dönemindeki ilişkilerin bir uzantısıdır.

2.2 Bağlanma

İnsanlar doğumlarından itibaren yaşamlarını sürdürebilmek için diğer insanlarla bağ kurma gereksinimi içerisindeyler. Bağlanma kuramı da insanların diğer insanlarla kurduğu bu güçlü duygusal bağların nedenlerini açıklayan bir kuramdır.

Bağlanma; bireylerin kendileri için önemli olarak gördükleri başkalarına karşı geliştirdikleri güçlü bağlardır (Bowlby, 1973).

İnsanoğlu doğduğunda savunmasız ve başka insanlara muhtaç bir haldedir. Yeni doğanın muhtaç olduğu insanlar öncelikle ve genellikle anne ve babadır yani çocuğun tutarlı bir şekilde bakımını üstlenen kişilerdir. Bebeğin annesiyle kurduğu iletişim oldukça önemlidir. Anneyle kurulan bu iletişim bebeğin hayata bakış açısını, olayları yorumlamasını ve diğer insanlarla kurduğu iletişim şeklini de belirler. Annenin çocuğa yaklaşımı, çocuğun duygu, düşünce ve davranışlarına yansımaya başlar (Aydoğdu, 2013).

Yaşamın ilk yılları özel ve sağlıklı ilişkiler kurmak için oldukça kritik bir evredir. Bu evrede insanlar, empati, kaygı paylaşımı, saldırganlığın ketlenmesi, sevme-sevilme gibi ilişkilerin yanı sıra bireylerin gelecekteki ilişkilerini etkileyecek bağlanma ilişkisini de geliştirirler. Bu nedenle bireylerin sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri için yaşamının ilk yıllarında yaşanan bağlanma süreci bireyler üzerinde yaşamsal öneme sahiptir (Çelik, 2009).

Bağlanma yaşamın ilk aylarında gelişmesine rağmen yaşamın sonraki yıllarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyerek, hayat boyunca sosyal ilişkilerin gelişiminin temelinde yer alır (Akdağ, 2011).

Bağlanma kuramının en güçlü varsayımı bağlanma stillerinin sürekliliğidir. Bowlby, bağlanma stilini “beşikten mezara kadar” devam eden bir yapı olarak tanımlamaktadır. Ve ilk bağlanma figüründen sonra bunun diğer ilişki yaşanan insanlara da genellendiğini belirtmektedir. Sürekliliğin iki güçlü nedeni vardır; Birincisi, ailedeki ebeveynlerin davranışlarının göreceli kalıcılığı, ikincisi ise, davranışsal örüntülerin kendini gerçekleştirmesidir. Bebeklikte oluşan bağlanma stilinin yetişkinlik dönemindeki ilişkilerde belirleyici olması ile ilgili açıklama içsel işleyen modellere dayandırılmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987).

Bowlby’ye göre, bireyin kurduğu ilk ilişki, yeni doğana bakım veren anne ya da annenin yerini alabilecek temel bakım veren bir diğer bakıcıyla gerçekleşmektedir. Bu ilişkinin, bebeğin kendini güvende hissetmesi, ihtiyaçlarının giderilmesi, duygusal yakınlık görme beklentilerinin karşılanması gibi olumlu bir süreçte ilerlemesi durumunda, bebek bakıcısıyla kurduğu ilişki sonucunda kendini sevilmeye ve onaylanmaya layık görerek önemli olduğunu hissedecek ve aynı zamanda karşındakileri ve dünyayı da güvenilir ve olumlu bir yer olarak algılayacaktır. Bu güvenli temel, kişinin kendisi ve diğerleri hakkında olumlu modeller geliştirebilmesi için temel bir yapı oluşturmaktadır ve bu modeller ‘içsel çalışan modeller’ ya da ‘zihinsel temsiller’ olarak kavramsallaştırılmaktadır. Dünyaya ilişkin içsel çalışan modellerin kilit noktasını bağlanma figürünün kim olduğu, nerede bulunabileceği ve nasıl tepki vereceğine dair beklentiler oluşturmaktayken, kendiliğe dair içsel çalışan modellerin kilit noktasını bağlanma figürünün gözünden kendisinin kabul edilebilir olup olmadığına dair temsiller oluşturmaktadır (Zerenoglu, 2011). Bowlby “içsel çalışan modeller” adını verdiği bu temsillerin tamamen anne/baba ya da bakıcı davranışlarıyla şekillendiğini öne sürmüştür (Sümer ve Güngör, 1999b).

Bowlby içsel çalışan modeller yani zihinsel temsillerin bağlanma figürleri ile yaşanan deneyimler sonucunda elde edildiğini belirtmiştir. Bağlanma ihtiyacı yakınlık sağlama ve bireyin kendini güvende hissetmesinin doyurulması eksenine odaklanmaktadır. Bebek- bakıcı ilişkisinin kalitesi ve içsel modellerin yapısı; bakıcının bebeğin ihtiyaçlarına yanıt verme düzeyi ve duygusal hazır bulunuşluğuna

bağlıdır. Sevgi dolu ve tutarlı tepkiler veren bakıcıya sahip çocuklar, sevimli değeri olduklarına ilişkin bir benlik modeli, insanların güvenilir ve yardımsever olduklarına ilişkin başka modelleri geliştirmektedir. Güven ihtiyaçları giderilmeyen bir çocuk ise kendinin değersiz olduğuna dair bir benlik modeli ve başkalarının güvenilir olmadığına dair modeli geliştirmektedir (Bowlby, 1973).

Bowlby bağlanma kuramını geliştirirken Darwin'in evrim kuramı, etoloji, gelişimsel psikoloji, sibernetik, bilgi işleme ve psikanalitik kavramlardan yararlanmıştır. Onun sayesinde gelişimsel anlamda çocuğun anneden ayrışma ile anneden kopması ve yas tutması kavramları ilk kez psikoloji biliminde yer almıştır. Mary Ainsworth ise yalnızca Bowlby'nin düşüncelerini deneysel olarak test etmekle kalmamış, bağlanma kuramına günümüzde de çalışılan yeni yönler kazandırmıştır. Buna ek olarak çocuğun sinyallerine karşı "annelik duyarlılığı" ve bunun anne çocuk bağlanma örüntüsündeki rolünü açıklamıştır. Ainsworth bağlanma figürünü, anneyi bebeğin dünyayı keşif için kullandığı bir üs olarak ifade etmektedir (Erişti, 2010).

Herhangi bir sıkıntı anında bağlanma figürü bebeğe güven hissi veren, onu rahatlatan bir güvence üssü işlevi görmektedir. Bebek bu güveni kazandığı zaman, etrafındakiler ile daha rahat ilgilenabilmekte ve keşfetme davranışlarında bulunabilmektedir. Bebeğin keşfetme davranışlarında bulunabilmesi içinde bağlandığı figürden zaman zaman ayrılması gerekmektedir. Bu ayrılıklardan sonra tekrar bir araya gelindiğinde bağlanma figürü güvenli bir sığınak işlevi görerek bebeğe rahatlatma ve yeniden güvence hissini verir (Hazan ve Shaver, 1994).

Bağlanma Sistemi, yaşamda kalmayı sağlayıcı yönü nedeniyle, doğal ayıklama yoluyla (seleksiyonla) bireylerde genetik olarak doğuştan var olan bir sistemdir. Evrimsel bir değerinin bulunduğuna ilişkin en önemli delillerden biri de, bağlanma sisteminin tam da çocuğun hareketlenmeye başladığı dönemde ortaya çıkmasıdır. Böylece çocuk, çevreyi keşfetmek için bakıcısından çok fazla uzaklaşamayacak ve ancak bakıcısı yakınında olduğu zaman, yani güvende olduğunda, çevreye ilgi gösterecektir (Ainsworth, 1989).

Bağlanma kuramının temel bir varsayımı, doğumlarında aşırı olgunlaşmamışlıkları nedeni ile insan bebeklerinin yalnızca bir yetişkin onlara bakmaya ve korumaya istekli olursa yaşayabilecekleri gerçeğidir. Doğal ayıklama baskılarının bir sonucu olarak, bebekler bir koruyucu ya da bakıcıya yakınlığı koruma işlevi gören davranışlar geliştirirler. Yetişkin bakımı tamamlayıcı bir davranışsal sistem tarafından düzenlenir. Bebekler gülümserler ve ana-babalar bunu ödüllendirici bulurlar. Bebekler ağlarlar ve ana babaları onları rahatlatmaya güdülenirler. Ana babalar uzaklaştıklarında bebekler görsel ya da fiziksel olarak onları izlerler. Bu iki sistem bebeğin hayatta kalmasını destekleyen ya da sağlayan türden bir ilişkinin yaratılmasında iş birliği yaparlar. Davranışsal bir sistem morfolojik olarak farklı olabilmesine karşın, aynı işleve hizmet eden bir davranışlar takımından oluşur (örneğin; ağlama, gülümseme ve izleme gibi) Yakınlığın sağlanıp korunması güvenlik ve sevgi duygularına yol açarken, ilişkide herhangi bir kesinti genellikle ve bazen de kızgınlık ya da üzüntüye neden olur. Böylece Bowlby bir bağlanmanın duygusal bir bağ olduğu görüşündedir (Hazan ve Shaver, 1994).

2.2.1 Bağlanma Stilleri

Bowlby'nin bağlanma kuramından yola çıkarak 12–18 aylık çocukların annelerinden ayrılıp daha sonra tekrar bir araya geldikleri durumlarda ortaya koydukları davranışsal tepkileri gözlemlemiştir. Bu gözlemlere dayanarak, **güvenli**, **kaygılı/kararsız** ve **kaçınan** olarak adlandırdıkları üç bağlanma stili göstermişlerdir. Buna göre; annesine güvenli bağlanan çocuklar annelerinden ayrıldıkları zaman, yaşadıkları huzursuzluğa rağmen, çevreyi keşfetme davranışlarına rahatlıkla devam etmişler, başkaları ile rahatlıkla iletişim kurabilmişler ve anneleri yanlarına tekrar geldiğinde ona olumlu tepkiler göstermişlerdir. Ancak kaygılı/kararsız bağlanma stiline çocuklar annelerinden ayrılma sonucunda yaşadıkları yoğun kaygı ve gerilim ile birlikte çevreyi keşfetme konusunda isteksiz, çevresindekilerle iletişim kurma konusunda da reddedici davranmışlardır. Anneleri yanlarına döndüğünde, annelerine karşı olumsuz tepkiler göstermişler ve kolay sakinleşmemişlerdir. Diğer taraftan, kaçınan stilde bağlanan çocuklar annelerinin yanlarından ayrılmasından

etkilenmemiş gibi görünmüş ve anneleri yanlarına döndüğünde ona daha az ilgi göstermişlerdir (Ainsworth ve diğer., 1978).

Hazan ve Shaver'da (1987), Ainsworth ve diğerlerinin (1978) bebeklik dönemi bağlanma süreci ile ilgili ortaya koymuş olduğu üç bağlanma stilini, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkiyi ve temelde tüm sosyal ilişkileri incelemek amacıyla geliştirmişler, bu dönemdeki romantik ilişkilerin nasıl biçimlendiğinin, sürdürüldüğünün ve sona erdirildiğinin bebeklik dönemindeki bağlanma süreci çerçevesinde anlaşılabilirliğini öne sürmüşlerdir. Onlara göre romantik ilişkiler de bakıcı ve bebek arasında gelişen bağlanma ilişkilerine benzer işlevlere sahiptir ve temelinde bağlanma, ilgi gösterme ve cinsellik yer almaktadır.

Hazan ve Shaver (1987), Ainsworth ve diğerlerinin tanımladığı üç bağlanma boyutunu kullanarak (güvenli, kaçınmacı, kaygılı-kararsız) yetişkin aşk ilişkisini belirlemek için bir 'aşk testi' oluşturmuş ve bunu Colorado gazetesinde yayımlamıştır. Üç paragraftan oluşan bir bağlanma stilleri ölçeği kullanmışlardır. Bu gazete baskısına cevap veren yetişkinlerin yaklaşık %60'ı kendilerini güvenli, yaklaşık %20'si kaçınan ve yaklaşık %20'si kaygılı-kararsız olarak tanımlamıştır.

Araştırmada, güvenli olarak tanımlanan katılımcılar en önemli romantik ilişkilerini, mutlu, güven dolu ve dostça bir ilişki olarak değerlendirmişlerdir. Diğer yandan kaçınan katılımcılar temel ask deneyimlerini yakınlıktan korkma ve eslerini kabullenmede güçlük olarak değerlendirmişlerdir. Kaygılı-kararsız kişiler ise en önemli aşk ilişkilerini duygusal aşırılıklarla (obsesyon ve kıskançlık) ve güçlü cinsel çekimle tanımlamışlardır. Bu çalışmaları, romantik aşkın bağlanma olarak kavramlaştırılmasına destek sağlamış ve Ainsworth tarafından tanımlanan üç bebek bağlanma stilinin (güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan-) yetişkinlerin romantik ilişkilerinde de var olduğunu göstermiştir (Akt.Balkan, 2009). Buna göre, bireylerin sahip oldukları bağlanma stilleri, romantik ilişki içerisinde bireyin bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilerini önemli ölçüde etkilemektedir (Feeney, 1999).

Bağlanma stilleri bireyin kendisini ve diğer insanları nasıl gördüğünü açıklayan sosyal etkileşim durumudur (Bartholomew, 1990).

Bartholomew ve Horowitz (1991) ise çocukluk bağlanma stillerinden yola çıkarak yetişkin bağlanması konusunda çok önemli katkılar sağlayan dörtlü bağlanma modelini oluşturmuşlardır. Dörtlü bağlanma modeli, Bowlby'nin bağlanma örüntülerinin benlik ve bağlanma figürü modellerini yansıttığı görüşüne dayanmaktadır. Bu modelin temelinde, Hazan ve Shaver'ın (1987) üçlü modelinden farklı olarak güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört temel bağlanma stili önermişlerdir.

Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre, benlik modelleri olumlu (benlik sevmeye değer olarak görülür) ve olumsuz (benlik değersiz olarak görülür) olmak üzere iki uçta görülebilir. Aynı şekilde başkaları modelleri de olumlu (başkaları ulaşılabilir ya da güvenilir) ya da olumsuz (başkaları reddedici veya uzak) olabilir.

Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma biçimlerini, olumlu ve olumsuz kutuplarda değerlendirilen zihinsel modellerin kesiştiği noktada tanımlamışlardır. Bu şekilde iki boyutun çaprazlanması ile dört boyut ortaya çıkmaktadır:

BENLİK MODELİ (Bağımlılık/Kaygı)

	Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ Yakın İlişki kurmada rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
BAŞKALARI MODELİ (Kaçınma)	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve karşıt bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan
Olumsuz (Yüksek)		

Şekil 1.1. Dörtlü Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.1.1 Güvenli Bağlanma Stili

Bu stil olumlu benlik ve olumlu başkaları modellerinin bileşimini içermektedir. Güvenli kişiler olumlu benlik algısına sahiptir, yani kendilerini sevmeye değer görürler. Aynı zamanda başkalarını güvenilir, destek veren, ulaşılabilir ve iyi niyetli olarak algırlar. Bu özellikleriyle güvenli kişiler hem başkalarıyla kolaylıkla yakınlık kurabilir hem de özerk kalmayı başarabilirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.1.2 Saplantılı Bağlanma Stili

Bu stil olumsuz benlik ve olumlu başkaları modellerinin bileşimini içermektedir. Saplantılı kişiler kendilerini değersiz, sevmeye değmeyen biri olarak algılama eğilimindedirler ve başkalarını da olumlu algılama eğilimi gösterirler. Bu nedenle saplantılı bağlanan kişiler yakın ilişkilerde kendini doğrulama ya da kanıtlama eğilimi gösterirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.1.3 Kayıtsız Bağlanma Stili

Bu stil olumlu benlik ve olumsuz başkaları modellerinin bileşimini içermektedir. Kayıtsız bağlanan kişiler kendilerini değerli görme eğilimindeyken, başkalarına karşı olumsuz bir değerlendirme içerisindedirler. Yakın ilişkiler bu kişilere önemsiz görünür ve bu ilişkilerden uzak dururlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.1.4 Korkulu Bağlanma Stili

Her iki modelde olumsuzdur, güvenli bağlanma biçiminin tam tersidir. Kendilerini sevmeye layık olmayan görürler, bunun yanında da başkalarının güvensiz ve reddedici olduklarına dair inançlara sahiptirler. Yakın ilişkiler kurmaktan korkar ve kaçınırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Dört bağlanma biçiminin ilişkilerde bağımlılık ve yakınlıktan kaçınma boyutlarında da farklılıklar göstermesi beklenir. İlişkilerde bağımlılık düzeyini

gösteren yatay ekseninde, yüksek bağımlılık başkalarının onay ve takdirine dayanan bir benlik değerini ifade eder. Düşük bağımlılık ise içselleşmiş ve başkalarının onayından görece bağımsız olarak tanımlanan benlik değerine karşılık gelmektedir. Dikey ekseninde yer alan yakınlıktan kaçınma boyutu yakın ilişkilerde bulunmaya isteklilik düzeyini ve başkalarına ilişkin beklentilerin niteliğini yansıtır. Kayıtsız ve korkulu biçime sahip kişiler kaçınma bağlamında birbirlerine benzerlerken, olumlu benlik değerini korumak için başkalarına olan gereksinim açısından birbirlerinden farklılaşırlar. Benzer şekilde saplantılı ve korkulu biçime sahip kişiler olumlu benlik değeri için başkalarına olan gereksinim konusunda birbirlerine benzerlerken, yakınlık kurma isteği açısından, farklılaşmaktadırlar. Saplantılı bağlanan kişiler bağımlılık gereksinimlerini karşılamak için sürekli başkalarına ulaşma çabası gösterirlerken, korkulu bağlananlar sonunda hayal kırıklığı yaşamamak için yakınlıktan kaçınırlar (Sümer ve Güngör, 1999b).

2.2.2 Evlilikte Bağlanma

Evlilik süreci, eşlerin bağlanma stillerinden büyük oranda etkilenmektedir. Farklı bağlanma stilleri evliliği doyum veren ve güvenli bir ilişki temelinde sürdürmeyi etkileyebildiği gibi, güvensiz ve stresli bir evlilik yapmalarına da neden olabilir (Mikulincer ve diğer., 2002).

Evli bireylerin birbirlerine gösterdikleri ilgi ve birbirlerine verdikleri desteğin en önemli belirleyicilerinden biri de bağlanma stilleridir (Feeney ve Collins, 2001). Ancak bu destek ve ilgi anlayışı farklı bağlanma stillerinde farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

İlişkide önemli olan, her iki eşin de birbirleri için ulaşılabilir olması ve duygusal ipuçlarına gereken tepkileri veriyor olmasıdır. İlişkide bu niteliğin sağlanmadığı durumlarda, elde edilen doyum azalır ve kaygı, stres belirtileri ortaya çıkmaya başlayabilir (Johnson, 2003).

Her birey erken dönemde bağlanma ilişkileri kuramayabilir. Yani güvensiz bir bağlanma stili geliştirerek evlilik yaşamına başlayabilir. Oysaki evlilikteki en önemli nokta eşlerin birbirlerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmeleridir. Güvenli

bağlanan bireyler, güvensiz bağlananlara oranla evlilik ilişkileri içinde, diğerine daha fazla ilgi ve destek vermektedir (Feeney ve Collins, 2001).

Yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular, güvensiz bağlanma stillerinin evlilik içinde daha fazla çatışma ve anlaşmazlıkla bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Simpson (1990) güvenli bağlanan bireylerin, ilişkilerine daha bağlı olduklarını, karşılıklı sevgi ve yüksek oranda güven barındırdıklarını, buna karşılık, kaçınan bireylerin ilişkilerine daha az bağlı ve güvensiz olduklarını belirtmiştir. Ayrıca güvenli eşler arasındaki konuşmaların kaçınmacı ya da kaygılı eşlere göre daha sıcak ve samimi olduğunu belirtmiştir.

Gallo ve Smith (2001), bireyin ve eşinin bağlanma stillerinin, o bireyin evlilik ilişkisini değerlendiriş biçimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip kadınların, eşlerinden yeterince destek alamadıklarını ve eşleriyle daha yüksek düzeyde çatışma yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Solmuş'un (2003) aktardığına göre; kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip kadınlarla birlikte olan erkekler, diğer bağlanma stillerine sahip kadınlarla birlikte olan erkeklerle karşılaştırıldıklarında, ilişkilerinden yeterince doyum sağlamadıkları ve yoğun çatışmalar yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip erkeklerin eşlerini, güvenli ve kaçınan bağlanma stillerine sahip erkeklerden daha az oranda olumlu olarak değerlendirdikleri de görülmektedir.

Bağlanma ve evlilik ilişkileri bağlamında önemli bir diğer konu da, bağlanma stillerine göre evlilik ilişkilerinin sürekliliğidir. Evlilik ilişkilerinin sürekliliği incelendiğinde, güvenli bireylerin, güvensizlere oranla daha az boşanma ya da ayrılık yaşadığı görülmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Diğer yandan, güvensiz bağlanan bireyler arasında devam etmekte olan bir ilişki yaşayan bireylerin oranının, güvenilirilere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Devam eden bir ilişkisi olan güvensiz erkekler arasında ise, kaçınanların ilişkileri daha uzun sürme eğilimindedir, bu durumun nedeninin kaçınan erkeklerin, kaygılı ya da güvenli kadınlarla birlikte olmaları ve ilişkilerinin onların çabalarıyla sürmesi olduğu düşünülmektedir. Güvensiz bağlanan kadınlar arasında ise, kaygılıların ilişkileri daha uzun sürmektedir. Kaygılı kadınların ilişkileri, daha uzun sürmesine karşın, bu

stildekilerin çelişkili duygulanımları nedeniyle, başlama ve bitirme (ayrılma-barışma) örüntüleriyle doludur (Kirkpatrick ve Davis, 1994).

Evlilik ve bağlanma ilişkilerinde ilişkinin sürekliliğinde bağlanma stillerinin önemi büyüktür. Her bir stildeki bireyin farklı ilişkileri, etkileşimleri, diğerlerine olan davranışları farklılık göstermektedir.

2.3 Boyun Eğici Davranışlar

İnsan ilişkilerinde anlaşma, uyum yakalamak adına kabullenme ve onaylama eğiliminde davranışlar görülebilmektedir. Fakat bazen bu davranışlardaki abartı, kişinin kendi haklarını savunamamasına, otoriteye karşı çıkmasının büyük oranda azalmasına ve kişinin kendi hayatı üzerinde pasif kalmasına neden olabilmektedir.

Boyun eğme teknik bir terim olarak Milgram (1974)'ın çalışmaları ile psikolojide popüler hale gelmiştir. Milgram'a göre, boyun eğme, bireysel davranış güçsel kararlılığa bağlayan psikolojik mekanizmadır, insanları otoriteye bağlayan eğilimsel bağlılıktır. Günlük yaşama ait vaka hikayeleri gösterir ki; bir çok insan için, boyun eğmek yoğun olarak yerleşmiş bir davranış eğilimidir ve etik, anlayış ve ahlaki davranışlar üzerinde aşırı eğitimin sonucu oluşan bir iç tepkidir (Akt:Köktuna, 2007).

İnsanların yaşamlarında sosyal bir gruba dahil olma ve bu grupta yerini koruma gibi bir ihtiyacı vardır. Bireyler bu grup içindeki konumlarını veya yerlerini koruyabilmek için farklı davranışlar sergiler. Bu davranışlardan bazıları boyun eğici olma, fikirlere katılma, aynı fikri beyan etme, gülümseme ve baş sallamadır (Leary ve diğer., 1987). Budak (2000), boyun eğmeyi otoritenin koyduğu kurallara veya verdiği emirlere uygun olacak şekilde davranmak olarak ifade eder. Bu terim psikolojide, kişinin değer yargılarını, kanılarını, düşüncelerini ve davranışlarını otoritenin gösterdiği yönde değiştirmesi anlamında kullanılır. Bu, söz konusu kişinin istenen değişikliği benimsediği anlamına gelmez, sadece otoritenin beklentilerine uyduğu anlamına gelir.

Gilbert ve Allan (1994)'a göre boyun eğici davranışlar, başkalarını kırmamaya ve incitmemeye özen gösteren, herkesi memnun etmeye çalışan ve iyiliksever olmaya eğilimli, hayır diyemeyen, hoşlanmadığı durumları ifade etmekte ve öfkesini göstermekte zorluk çeken, sürekli onaylanma gereksinimi duyan, düşüncelerini ve haklarını savunamayan ve benzeri davranışlara sahip kişilik özellikleri kümesidir. Başka bir deyişle, kişinin içinde olduğu durumda pes etmeyi tercih ettiği, genel olarak zorlama durumlarında tercih edilen bir davranıştır.

Pasif veya boyun eğici davranış özellikleri sıklıkla saygı ve itaat etme kavramlarıyla karıştırılmaktadır. Boyun eğici davranış özelliğine sahip olan birey, kendisini daha az değerli ve önemsiz görebilmekte, farklı düşüncesini özgürce ifade edememekte ve “hayır” demekte zorlanmaktadır (Allan ve Gilbert, 2002).

Kağıtçıbaşı (2008)'na göre, uyma davranışı toplumsal yaşam için zorunludur. Dolayısıyla toplum, davranış düzenliliklerini sağlamak için normlar (kurallar) geliştirir ve bunları erken çocukluk çağlarından başlayarak bütün bireylere ortaklaşa aşılar. Böylece insanların benzer davranışlarının çoğu, erken yaşlarda başlayan ve yaşamları boyunca devam eden “ortak öğrenme” sonucu oluşur. Kişiler arası ilişkilerde boyun eğici davranışlar, diğer bir deyişle itaat ile saygı kavramının karıştırıldığı “itaat” kavramının “saygı” olarak adlandırıldığı görülmektedir.

Kişilerarası ilişkilerde itaat ve saygının gereklidir ancak sağlıklı insan ilişkilerinde boyun eğici davranışların değil, saygının egemen olması beklenir. Çünkü saygının egemen olduğu kişiler arası ilişkilerde birey özgürdür. Bağımsız, yaratıcı ve özgürdür. Düşünür, karşı çıkar, değişir, değiştirir ve alternatifler sunabilir. Aslında birbirlerinden oldukça farklı olan bu iki kavram toplumumuzda zaman zaman birbirine karıştırılmaktadır. Boyun eğici davranış olan itaat saygı olarak anlaşılabilen ve yine saygı adına bireyden boyun eğici davranışlar beklenebilmektedir (Yıldırım, 2004).

Cattell (1989)'a göre, bireyin ilişkilerinde boyun eğici ya da baskın yapı özellikleri geliştirip geliştirmeyeceği konusunda, kalıtımın etkisi yalnızca %18

oranında küçük bir role sahiptir; durumsal ve niteliksel etkileşimler ve de çevresel değişkenler, kalıttan çok daha önemli belirleyicilerdir (Yıldırım ve Ergene, 2003). Ancak boyun eğici davranışın ortaya çıkması konusunda, söz konusu çevresel faktörlerin neler olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bunların bir kısmı, çocukluk dönemlerinde aile ortamının belirleyici olduğunu; bir kısım görüş de daha çok insanın o an içinde bulunduğu sosyal çevrenin ve algılarının belirleyici olduğunu ileri sürmüştür (Hamurcu ve Sargın, 2011).

Adorno (1950), otoriteriyen kişilik kuramında boyun eğici davranışa psikodinamik temelli bir açıklama getirerek, otoriter ve katı aile tutumunun çocuk ve aile arasında çözülemez çatışmalara neden olabileceğini söylemektedir. Bu çatışmayı çözmek için çocuğun bir yetişkin olduğunda otoriteye boyun eğeceğini ve ayrıca boyun eğmeyenlere karşı hoşgörüsüz davranacağını belirtmiştir (Pratto ve diğer., 1994).

2.3.1 Boyun Eğici Davranış Sergileyen Bireylerin Özellikleri

Boyun eğici davranışların bir kişilik türü olarak değerlendirilmesi olanaklı olabilir. Şöyle ki, Beck iki kişilik türü tanımlamıştır. Bunlar otonomi ve sosyotropidir. Otonom özellikler gösteren insanlar bağımsızlığa ve başarıya önem veren bireylerdir. Sosyotropi özellikleri gösterenler ise sosyal bağların zayıflaması, ilişkilerin sonlanması ve reddedilme gibi durumlara aşırı duyarlı olan bireylerdir. Boyun eğici davranış özellikleri gösterenlerin sosyotropi kişilik türü kapsamında değerlendirmek olanaklı olabilir (Hamurcu ve Sargın, 2011).

Adler (1985), insanları boyun eğen ve boyun eğdiren olmak üzere ikiye ayırır. Ona göre boyun eğen insan, başkalarının koyduğu kural/ yasalara göre yaşar ve içinden gelen bir zorlamaya uyarak kendine insanlar arasında bir yer arar. Boyun eğdiren insan ise bir lidere gereksinim duyulduğu zaman ortaya çıkar ve devrimlerde en ön safhada rol oynar. Adler her iki tipin en aşırılarını istenmeyen bireyler olarak niteler ve bunları yanlış eğitimin bir ürünü sayar.

Boyun eğici davranışa sahip olan bir insan kendisini daha az değerli ve önemsiz görmekte, farklı düşüncesini özgürce ifade edememekte ve “hayır” demekte

zorlanmaktadır. Aynı şekilde bu insanlar liderlik davranışı gösteremez, kolayca girişimde bulunamaz, kendine güveni düşüktür, sorumluluk almaktan ve değişikliklerden kaçınırlar (Özkan ve Özen, 2008).

Girişim gücü gerektiren konumlarda pek elverişli olmayan bir tip, içleri boyun eğme duygusuyla dolu insanlardan oluşur; bu insanlar ancak başkalarının hizmet edebilecekleri yerlerde kendilerini rahat hissederler. Bu durumdaki insanlar yeni davranışları daha makul bulduklarından değil, belirli kazanımlar sağlayacağı veya cezadan koruyacağı için benimserler ve ancak muhtemel olumlu sonuçlar buna bağlı olduğu sürece boyun eğmeye devam ederler (Koç ve diğer., 2010).

Kişilerarası ilişkiler açısından insan davranışları pasif, atılgan, manupülatif ve saldırgan olmak üzere dört gruba ayrılabilir. Bu davranışlardan bazıları kişilerarası ilişkilerde engellere ve problemlere neden olabilir. Bunlardan biri de pasif/boyun eğici davranıştır. Pasif/boyun eğici davranış özellikleri kültürümüzde sıklıkla saygı kavramıyla karıştırılmaktadır. Boyun eğici davranış özelliğine sahip olan birey, kendisini daha az değerli ve önemsiz görmekte, farklı düşüncesini özgürce ifade edememekte ve “hayır” demekte zorlanmaktadır. Aynı şekilde, bu bireyler liderlik davranışı gösteremez, kolayca girişimde bulunamaz, kendine güveni düşüktür, sorumluluk almaktan ve değişikliklerden kaçınırlar (Özkan ve Özen, 2008).

Kişiler arası ilişkilerde boyun eğici davranışlar gösteren birey, kendisini daha az değerli ve önemsiz görmektedir. Özgür davranamaz, söz hakkı sınırlıdır, sadece emirlere uymaktır. Düşüncesini özgürce ifade edemez, hayır demekte çok zorlanır. Başkalarının kendisini aşağılaması, suçlaması veya hakkının yenilmesi karşısında kendini savunamaz, sözünün kesilmesine itiraz edemez. Küçük hatalar yüzünden sıklıkla özür diler. Kolayca girişimde bulunamaz, kendine güveni düşüktür, ciddi sorumluluklar almaktan, değişikliklerden ve insanlarla göz göze gelmekten kaçınır (Gilbert ve diğer., 1994).

BÖLÜM III

3. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde sırasıyla bağlanma stilleri ve boyun eğici davranışlara ilişkin yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

3.1 Bağlanma Stilleri ile İlgili Yapılan Araştırmalar

3.1.1 Bağlanma Stilleri ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu (2006) çalışmalarında, araştırmaya gönüllü katılan 100 evli çiftin evlilik uyumları, ilişki atıfları, bağlanma stilleri ve benlik saygılarını incelemiştir. Güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimine sahip olanlar içinden güvenli ve saplantılı bağlanma biçimi olanların evlilik uyum puanlarının daha fazla olduğu bulunmuştur. Evlilikte uyum puanı en yüksek olan kişilerin güvenli bağlanma biçimine sahip olanlar kişiler olduğu görülmüştür. Bulgular, katılımcıların bağlanma stillerine göre evlilikte uyum puanları arasında farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Taycan ve Kuruoğlu (2013), evlilik sorunları yaşayan 25 çift ve kontrol grubunu oluşturan herhangi bir evlilik sorunu belirtmeyen 25 çift ile; evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkileri çalışmıştır. Sonuçlar evlilikte sorun yaşayan çiftlerde kadınların bağlanma stillerinde kaçınma ve kaygı boyutlarından yüksek puan aldıklarını, erkeklerin de kaçınma boyutundan yüksek puan aldıklarını göstermiştir. Ayrıca sonuçlar sorun yaşayan çiftlerde kadınların erkekleri ilişki içinde kopuk ve kontrolcü, erkeklerin ise kadınları bağımlı olarak niteledikleri saptanmıştır.

Ertan (2002) bağlanma stillerinin eş seçimi ile kritik ve kritik olmayan evlilik dönemlerindeki doyum üzerindeki rolü adlı çalışmasında her iki eşin de güvenli

bağlandığı çiftlerin en yüksek uyuma sahip olduğu sonucunu saptamıştır. Ayrıca Türkiye’de iki eşin de güvensiz bağlandığı evliliklerin en sık karşılaşılan evlilik şekli olduğu bulunmuştur.

Balkan (2009) bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisini incelemiştir. Analizler sonucunda, kadın ve erkeklerin kendilerinin ve eşlerinin sahip olduğu bağlanma stillerine göre evlilik uyumları arasında farklılıklar bulunmuştur. Buna göre güvenli bağlanma stiline sahip olan kadınların, güvensiz bağlanma stiline sahip kadınlara göre daha yüksek evlilik uyumu, fikir birliği ve çift birlikteliğine sahip oldukları belirlenmiş, güvenli ve güvensiz bağlanma sahip erkeklerin evlilik uyumları ve evlilik uyumu alt test puanları, beklenenin aksine farklılaşmamıştır.

Açık (2008) boşanmış ve evli toplam 100 birey ve çiftle, evlilik ilişkisindeki uyum ve bağlanma stilleri kavramı ilişkisi incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda, mevcut veya sonlanmış evliliklerini uyumlu ya da uyumsuz olarak değerlendiren katılımcıların, bağlanmaya ilişkin kaygı ve kaçınma ile evlilik doyumu açısından farklılaştığı; uyumluların daha yüksek evlilik doyumu ve daha düşük bağlanmaya ilişkin kaçınma ve kaygı puanları elde ettiği bulunmuştur. Evli ve ayrı olan katılımcılar ise evlilik doyumu ve bağlanmaya ilişkin kaygı açısından farklılaşmalarına rağmen, bağlanmaya ilişkin kaçınma açısından farklılaşmamaktadır. Bu durum bağlanmaya ilişkin kaygının evliliğin istikrarı ile, bağlanmaya ilişkin kaçınmanın ise evliliğin uyumu ile daha anlamlı ilişkilere sahip olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Bahadır (2006) araştırmasında romantik ilişkilerde bağlanma ile çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, çatışma çözme stratejilerinden zorlama, kaçınma, uzlaşma ve işbirliği stratejileri bağlanma stillerine göre farklılaşmaktadır. Kadınlar erkeklere göre uzlaşma stratejisini daha fazla tercih etmektedirler. Ayrıca güvenli bağlanma stiline sahip kişiler tüm alt boyutlarda duygu durumunu düzenleme beklentisi en yüksek olan grup olmuştur. Erkeklerin olumsuz duygudan uzaklaşarak duygu durumlarını düzenleyebileceklerine göre ilişkin beklentileri kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Erişti (2010) 174 kadın ve erkek evli bireyle yürüttüğü çalışmada, evli bireylerin bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumları ile olan ilişkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bulgulara göre, evlilik uyumu bireylerin bağlanma biçimlerine göre farklılaşmaktadır. Bireylerin ilişkilerdeki kaygı ve kaçınma puanları düştükçe, evlilik uyumlarının ve doyumlarının arttığı belirlenmiştir.

Çelenoğlu (2011) çalışmasında evli bireylerin, bağlanma stillerine ve kendilik algısına göre evlilikte yaşanan sorunlarla başa çıkma yollarının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırma 124 evli kadın ve 104 evli erkekle yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre; güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin, evlilikte yaşanan sorunlarla başa çıkmada kendini suçlama, kendiyle ilgilenme, çatışma ve kaçınma yollarını kullandıkları; olumsuz kendilik algısına sahip bireylerin ise çatışma yolunu daha sık kullandıkları tespit edilmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip olanların, güvensiz bağlanma stillerine sahip olanlara göre daha olumlu kendilik algısına sahip oldukları gözlenmiştir.

3.1.2 Bağlanma Stilleri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Romantik ilişki içindeki çiftlerin incelendiği araştırmalarda, çabuk sona eren ilişkiler de kadının kaçınan bağlanma stiline, erkeğin de kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip olduğu görülmüştür. Kadının kaygılı/kararsız bağlanma stiline ve erkeğin de kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu ilişkilerin en uzun süreli ilişkiler arasında yer aldığı da görülmektedir. Aynı zaman da yapılan araştırmalar, ilişki yaşayan çiftlerin büyük çoğunluğunda her iki tarafta da güvenli stilin ağırlık kazandığını göstermektedir (Collins ve Read, 1990).

Senchak ve Leonard (1992) yeni evli çiftlerle çalışmalar yapmışlardır. Çiftlerin bağlanma stiline göre eşleşmelerinin, yakınlık, çatışma çözümü ve ilişkinin işlevselliği üzerindeki etkilerini araştırmak istemişlerdir. Kendilerini güvenli olarak tanımlayan eşlerin, güvenli bağlanma stiline sahip eşlerle eşleştikleri bulunmuştur. Her iki eş güvenli olduğunda, diğer çiftlere göre daha iyi evlilik uyumuna sahip oldukları ve ilişkilerine yönelik daha fazla yakınlık ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca, her ikisi de güvenli olan eşler, bir sorun karşısında daha az saldırganlık ve

geri çekilme ifade etmişler ve eşlerine yönelik daha olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

52 yaşındaki deneklerle bağlanma stillerinin çalışıldığı bir araştırmada, araştırmacılar aynı deneklerin 21, 27 ve 43 yaşlarındayken ilişkilerinden duydukları memnuniyeti ölçmüşlerdir. Sonuçlar güvenli yetişkinlerin uzun süreli, sağlam ve tatmin edici romantik ilişkileri olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda sonuçlara göre güvenli yetişkinlerin evlenme ve evliliği sürdürme olasılığı, kaçınmacı deneklere göre daha yüksektir. 52 yaşına geldiklerinde güvenli yetişkinlerin %95'i evliydi ve sadece %24'ü boşanmıştı. Buna karşın, kaçınmacı yetişkinlerin %72'si evliydi ve %50'sinin başından bir boşanma geçmişti (Klohn ve Bera, 1998).

Cohn ve diğerleri (1992) ise güvenli olmayan (kaygılı/kararsız ya da kaçınan) bağlanma stiline sahip erkeklerin oluşturdukları çiftlerin, her iki bireyin de güvenli olmayan (kaygılı/kararsız ya da kaçınan) bağlanma stiline sahip olduğu çiftlerden daha yüksek oranda evlilik doyumu gösterdiklerini bulmuşlardır.

Kobak ve Hazan (1991) bağlanma güvenliği ile evlilik kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlar; Evlilik doyumunun bireyin hem eşine hem de kendisine güvenebilmesi ile bağlantılı olduğunu göstermiştir.

3.2 Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Yapılan Araştırmalar

3.2.1 Boyun Eğici Davranışlar ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Beştepe ve diğerleri (2010) psikiyatrik yardım talebi olan, olmayan ve boşanma aşamasındaki çiftler arasında cinsiyet yönünden uyum, problem çözme becerisi, boyun eğici davranış ve öfke tutumunun karşılaştırılması adlı çalışmalarında, evlilik sorunları için psikolojik yardım almak için merkeze başvuran çiftler arasında kadınların erkeklere göre daha boyun eğici davranışlar sergilediğini ortaya çıkardı. Erkekler birbiriyle karşılaştırıldığında ise psikolojik yardım alma talebi olan erkeklerin daha boyun eğici oldukları görüldü. Yani kadınlar erkeklerden daha boyun eğici iken, erkekler arasında da psikolojik yardıma eğilimli kişiler diğerlerinden daha fazla boyun eğici özelliğe sahip olduğu görülmüştür.

Hünler ve Gençöz (2003)' ün yaptıkları bir çalışmada boyun eğici davranışların evlilik doyumu üzerindeki etkileri incelenmek istenmiştir. Araştırmaya 92 evli çift katılmıştır ve bu çiftlerin çocuklarından en az biri üniversite öğrencisidir. Araştırma bulgularına göre, çiftlerin boyun eğici davranışlarındaki artışlar algılanan problem çözme becerilerinin düşmesine, bunun da evlilik doyumlarının azalmasına neden olduğu saptanmıştır.

Yıldırım (2004) 663 lise son sınıf öğrencileriyle yürüttüğü çalışmasında, öğrenciler arasındaki boyun eğici davranışların yaygınlığını incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre kızlardan çok erkekler arasında, ailesinin geliri düşük, ailesinden yeterince destek görmeyen, akademik başarıları düşük öğrenciler arasında boyun eğici davranışlar yaygın bulunmuştur. Yıldırım ve Ergene (2003) tarafından yapılan bir çalışmada boyun eğici davranışların akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur.

Boyun eğici davranışlar ve olumsuz otomatik düşünceler açısından cinsiyetler arasında fark olup olmadığının araştırıldığı bir çalışmada, ergenlik çağındaki erkeklerin kızlara göre daha fazla boyun eğici davranışlar sergiledikleri saptanmıştır (Odacı, 2007).

Kaya, Güneş, Kaya, Pehlivan (2004) tarafından 437 tıp öğrencisi ile yürütülen bir çalışmada şiddet ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmada aile içinde yaşanan şiddet ve şiddet öykülerinin bireylerdeki boyun eğicilik düzeyi ile ilişkili olduğu ve boyun eğicilik düzeyinin erkek öğrencilerde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kabasakal (2007) tarafından yapılan bir çalışmada da boyun eğici davranış ve şiddet arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmada şiddet ile boyun eğici davranış arasında bir ilişki bulunmazken, boyun eğici davranış düzeyinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Özkan ve Özen (2008) 'in 322 hemşirelik öğrencisi ile yaptığı başka bir çalışmada boyun eğici davranışlar ile benlik saygısı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmada boyun eğici davranışlar ile benlik saygısı arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Dönmez ve Demirtaş (2009) tarafından yapılan bir çalışmada da 445 lise öğretmenin boyun eğici davranışa ilişkin algıları cinsiyet, medeni durum, anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmiştir. Araştırmada boyun eğici davranış düzeyi ile sadece anne-baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

3.2.2 Boyun Eğici Davranışlarla İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Gilbert ve diğerlerinin (2003) yaptıkları bir çalışmada, çocukluk çağında gösterilen boyun eğici davranışların korkuya dayandığı ve atılganlığı engellediği vurgulanmıştır. Yani boyun eğici davranışların depresyonun anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

Baskın davranışlar ve boyun eğici davranışların cinsiyetler açısından incelendiği bir çalışmada, erkeklerin daha baskın davranışlar sergiledikleri, kadınların ise daha boyun eğici davrandıkları saptanmıştır (McCreary ve Rhodes, 2001).

Sosyal karşılaştırma ve boyun eğici davranışların yeme bozukluğu olan kişilerde araştırıldığı bir çalışmada, 101 yeme bozukluğu olan kişi ile 101 normal kişi karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, yeme bozukluğu olanların normal kişilere göre daha fazla boyun eğici davranış gösterdikleri ve olumsuz sosyal karşılaştırma yaptıkları bulunmuştur (Troop ve diğer., 2003).

BÖLÜM IV

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma grubu, kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında izlenen yol ve istatistiksel analiz yöntemleri açıklanmıştır.

4.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

İlişkisel Tarama Modelleri, iki ve daha çok değişken arasındaki değişimin varlığını ve buna bağlı değişimin derecesini belirlemeyi amaçlar. Aralarında ilişki aranan değişkenler ayrı ayrı sembolleşerek, ilişkisel bir çözümlemeyi sağlamak amacıyla yapılmalıdır (Karasar, 2012). Araştırmada, evli bireylerin bağlanma stillerinin, boyun eğici davranışların düzeyini yordama gücü araştırılmıştır. Bu araştırmada boyun eğici davranışlar bağımlı (yordanan) değişken olarak, boyun eğici davranışlar üzerindeki etkisi araştırılan bağlanma stilleri de bağımsız değişken olarak alınmıştır.

4.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın katılımcıları 161 kadın, 155 erkek olmak üzere toplam 316 evli bireyden oluşmaktadır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre sağlanmıştır. Veri toplama araçları evli olma koşulunu sağlayan tüm gönüllülere uygulanmıştır.

Örneklemin özellikleri ve sosyo demografik değişkenlere ilişkin dağılımları bulgular kısmında ayrıntılı olarak sunulmuştur.

4.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada, evli bireylerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Evli bireylerin bağlanma stilini belirlemek için “İlişki Ölçekleri Anketi”, evli bireylerin boyun eğici davranışlar düzeyini belirlemek için “Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği” kullanılmıştır.

4.3.1 Demografik Bilgi Formu

Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan formda evli bireylere; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve gelir düzeyi türünde sorular yöneltilmiştir. Ayrıca katılımcıların evlilik ilişkilerine dair bazı bilgilerde bu form aracılığıyla elde edilmiştir. Bu bilgiler; kaçınıcı evlilik olduğu, evlilik süresi, çocuk sahibi olup olmadıkları, varsa kaç çocuk sahibi oldukları, nasıl evlendikleri ve evlilikte kararları kimin aldığı gibi sorularla elde edilmiştir.

4.3.2 İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

İlişki Ölçekleri Anketi; Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından güvensiz, kayıtsız, korkulu ve saplantılı olmak üzere dört yetişkin bağlanma stilini ölçmek amacıyla geliştirilmiş, 30 maddelik bir ölçektir. Dört bağlanma stili için puanlar, bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir alt ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. İlişki Ölçekleri Anketi, Türk kültürüne Sümer ve Güngör (1999a) tarafından uyarlanmıştır. Uyarlanan bu ölçek 17 maddeden oluşmaktadır. Alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir. Katılımcılardan, her bir maddenin, arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler, vb. yakın ilişkilerinde, kendilerini ve genel tutumlarını ne derece tanımladığını 7 basamaklı bir ölçek üzerinde işaretlemeleri istenmektedir (1= beni hiç tanımlamıyor; 7= tamamıyla beni tanımlıyor). Gruplandırma işleminde, her bir

katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanmaktadır. Ölçek; korkulu ve saplantılı bağlanmayı ölçen 4'er soru ve güvenli ve kayıtsız bağlanmayı ölçen 5'er sorudan oluşmaktadır. Ölçekteki 5. maddenin hem orijinal, hem de ters yüklü hali kullanılmaktadır. 5. soru doğrudan değerlendirildiğinde kayıtsız bağlanma stilini, tersten değerlendirildiğinde ise saplantılı bağlanma stilini göstermektedir. Ölçekte 5, 7 ve 17. maddelerin yeniden kodlanması gerekmektedir. 3, 7, 8, 10 ve 17 numaralı maddelerin ortalaması güvenli bağlanma stilini, 1, 4, 9 ve 14 numaralı maddelerin ortalaması korkulu bağlanma stilini vermektedir. 5 (ters yüklü), 6, 11 ve 15 numaralı maddelerin ortalaması saplantılı bağlanma stilini ve 2, 5 (orijinal), 12, 13 ve 16. maddelerin ortalaması kayıtsız bağlanma stilini vermektedir (Sümer ve Güngör, 1999a).

Bu çalışma boyunca bağlanma stilleri, güvenli bağlanma ve güvensiz (korkulu, kayıtsız, saplantılı) bağlanma olmak üzere iki alt boyutta ele alınacaktır. Kuzey Amerika'da yapılan çalışmalarda, İÖA alt ölçeklerinin görece düşük düzeyde iç tutarlılık katsayılarına sahip oldukları bulunmuştur. Griffin ve Bartholomew'in (1994) araştırmasında alt ölçeklerin alfa değeri .42 ile .71 arasında değişmiştir. Ancak düşük iç tutarlılığa rağmen, İÖA alt ölçeklerinin kabul edilir düzeyde test güvenilirliğine sahip oldukları (ortalama değişmezlik katsayısı kadınlar için .53 ve erkekler için .49) saptanmıştır (Akt., Sümer ve Güngör, 1999a).

4.3.3 Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ)

Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ), Gilbert ve Allan (1994) tarafından geliştirilmiş ve Şahin ve Şahin (1992) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 16 maddeden oluşmakta ve her maddede sözü edilen davranışların kişiyi ne kadar iyi tanımladığı sorulmaktadır. BEDÖ, kendini değerlendirme ölçeği olup, ergen ve yetişkinlere uygulanabilmektedir.

Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği'nin Cronbach Alfa değeri .89, dört ay ara ile yapılan ikinci uygulama sonucu test tekrar test güvenilirlik katsayısı .84'tür ve ölçeğin Türkiye'ye uyarlanmasında iç tutarlılık 263 kız, 277 erkek toplam 540 lise ve üniversite öğrencisinden elde edilen Cronbach Alfa değeri .74 olarak bulunmuştur

(Savaşır ve Şahin, 1997). Bu araştırma kapsamında ölçeğin güvenilirliğine bakılmış ve Cronbach Alfa Katsayısı .70 olarak bulunmuştur. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği'nin Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonu .66, Otonomi Ölçeği ile korelasyonu .06, Sosyal Karşılaştırma Ölçeği ile korelasyonu .50 bulunmuştur. BEDÖ' nün Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonu .32 ($p < 0.01$), Otonomi Ölçeği ile korelasyonu -0,5'tir (Savaşır ve Şahin, 1997).

Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği'ndeki her maddede sözü edilen davranışların kişiyi ne kadar iyi tanımladığı sorulmaktadır. Yanıtların "1. Hiç tanımlamıyor", "2. Biraz tanımlıyor", "3. Oldukça iyi tanımlıyor", "4. iyi tanımlıyor" ve "5. Çok iyi tanımlıyor" seçeneklerine göre verilmesi istenmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, bireyin yüksek boyun eğici davranışlar gösterdiğine, düşük puan ise düşük boyun eğici davranışlar gösterdiği anlamına gelir.

4.4 Veri Toplama İşlemi

Araştırma; çeşitli iş yerlerine, okullara ve evlere gidilerek araştırmaya katılmayı kabul eden, eşiyle birlikte yaşıyor olma koşulunu sağlayan tüm evli bireylere kolayda örnekleme yöntemi ile, araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin uygulanmasıyla yürütülmüş ve araştırmanın örnekleme bu şekilde oluşturulmuştur.

Katılımcılara, formlara isim yazmamaları ve yanıtların etkilenmemesi için ölçekleri yalnız başlarına doldurmaları şeklinde yönerge verilmiştir. Verilerin analizine geçilmeden önce tüm formlar kontrol edilmiş, eksik ve yanlış doldurulmuş olanlar iptal edilerek, araştırmaya dahil edilmemiştir.

4.5 Verilerin Analizi

Bu çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizi, SPSS istatistik paket programı 16.0 versiyonu ile yapılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerde, bağımsız değişkenlerin kategorileri ve bağımlı değişkenlerin düzeyi açısından ikili gruplarda ortalama karşılaştırması için Bağımsız Gruplar t Testi, ikiden fazla sayıdaki gruplarda ortalama karşılaştırması için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Normal dağılım göstermeyen verilerde ise non-parametrik testlerden, betimleyici istatistiklerde frekans hesapları için Ki-kare ve değişkenler arasındaki ilişkileri görmek için de Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM V

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

5.1 Evli Bireylerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmada yanıt aranan birinci alt problem ‘‘Evli bireylerin demografik özellikleri nasıl bir dağılım göstermektedir’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.1.1 Evli Bireylerin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Özellikler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kadın	161	50,9
	Erkek	155	49,1
Yaş	23-39 yaş aralığı	110	34,8
	40-56 yaş aralığı	173	54,7
	57-73 yaş aralığı	33	10,4
En uzun süre ile yaşadıkları yer	Köy-Kasaba	30	9,5
	Şehir	286	90,5
Eğitim Durumu	Okur-Yazar	8	2,5
	İlkokul Mezunu	46	14,6
	Ortaokul Mezunu	27	8,5
	Lise Mezunu	104	32,9
	Üniversite Mezunu	126	39,9
	Lisansüstü/Doktora Mezunu	5	1,6

Meslek	İşçi	45	14,2
	Ev hanımı	73	23,1
	Emekli	36	11,4
	Serbest Meslek	51	16,1
	Hizmet Sektörü	111	35,1
Çalışma durumu	Evet	197	62,3
	Hayır	79	25
	Emekli	40	12,7
Eşinin mesleği	İşçi	46	14,6
	Ev hanımı	72	22,9
	Emekli	38	12
	Serbest Meslek	51	16,1
	Hizmet Sektörü	109	34,5
Gelir Düzeyiniz	Düşük	48	15,2
	Orta	212	67,1
	Yüksek	56	17,7
Kaçıncı Evlilik	İlk evlilik	312	98,7
	2. evlilik	3	0,9
	3. evlilik ve sonrası	1	0,3
Evlilik süresi	0-5 yıl	37	11,7
	6-10 yıl	49	15,5
	11-15 yıl	33	10,4
	16-20 yıl	49	15,5
	21 yıl ve üstü	148	46,8
Çocuk Durumu	Yok	35	11,1
	1 çocuk	44	13,9
	2 çocuk	178	58,3
	3 çocuk	47	14,9
	4 çocuk ve üstü	12	3,8

Evlilik Şekli	Görücü Usulü	95	30,1
	Severek,anlaşarak	210	66,5
	Diğer	11	3,5
Evlilikte Kararları Alan Kişi	Ben	31	9,8
	Eşim	22	7
	Eşim ile ben	258	81,6
	Aile Büyükleri	1	0,3
	Diğer	4	1,3
Toplam		100	100,0

Tablo 5.1.1’de görüldüğü üzere; araştırma 161 kadın, 155 erkek olmak üzere toplam 316 evli bireyle yürütülmüştür. 23 ile 39 yaş arasında 110 (%34,8), 40 ile 56 yaş arasında 173 (%54,7), 57 ile 73 yaş arasında ise 33 (%10,4) evli birey bulunmaktadır.

Katılımcıların yaşamlarının büyük kısmını geçirdikleri yere bakıldığında; 30 birey köy-kasabada (%9,5), 286 birey şehirde (%90,5) yaşadığını belirtmiştir.

Eğitim durumu dağılımına bakılacak olursa; katılımcılardan 8’inin sadece okur-yazar (%2,5), 46’sının ilkokul mezunu (%14,6), 27’sinin ortaokul mezunu (%8,5), 104’ünün lise mezunu (%32,9), 126’sının üniversite mezunu (%39,9) ve 5’inin de lisansüstü/doktora mezunu (%1,6) olduğu görülmektedir. Meslekler de ise; 45 işçi (%14,2), 73 ev hanımı (%23,1), 36 emekli (%11,4), 51 serbest meslek (%16,1) ve 111 (%35,1) birey de hizmet sektöründe bulunmaktadır. Katılımcıların 197’si çalıştıklarını (%62,3), 79’u çalışmadığını ve 40’ı da emekli olduğunu belirtmiştir. Katılımcılara eşleriyle ilgili de bazı demografik özellikler sorulmuştur. Katılımcıların eşlerinin mesleklerinin dağılımına bakılacak olursa; 46 işçi (%14,6), 72 ev hanımı (%22,9), 38 emekli (%12), 51 serbest meslek (%16,1), 109 (34,5) birey de hizmet sektöründe bulunmaktadır. Ayrıca eşlerinin 198’inin çalıştığı (%62,7), 77’sinin çalışmadığı (%24,4), 41’inin de emekli (%13) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların 48'i gelir düzeyini düşük (%15,2), 212'si orta (%67,1), 56'sı da yüksek (%17,7) olarak değerlendirmiştir.

Evlilik hikayeleri ile ilgili özelliklere bakıldığında; 312 kişinin ilk evliliğini (%98,7), 3 kişinin ikinci evliliğini (%0,9), 1 kişinin de üçüncü evlilik ve sonrasını (%0,3) yaşadığı görülmektedir.

Katılımcılardan 37 kişinin evliliği 0-5 yıl arası (%11,7), 49 kişinin 6-10 yıl arası (%15,5), 33 kişinin 11-15 yıl arası (%10,4), 49 kişinin 16-20 yıl arası (%15,5) ve 148 kişinin evliliğinin de 21 yıl ve üstü (%46,8) kadardır sürdürdüğü saptanmıştır.

35 evli bireyin çocuğu bulunmazken (%11,1), 44 bireyin 1 çocuğu (%13,9), 178 bireyin 2 çocuğu (%58,3), 47 bireyin 3 çocuğu (%14,9) ve 12 evli bireyinde 4 çocuk ve üstüne (%3,8) sahip olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların 95'i görücü usulü (%30,1), 210'u severek,anlaşarak (%66,5) ve 11'i de diğer nedenler belirterek (%3,5) nasıl evlendiklerini belirtmişlerdir.

Evlilikte kararları kimin aldığı sorusuna bakıldığında 258 evli birey "eşim ile ben" cevabını (%81,6) vermiştir. Diğer 31 bireyin "ben" cevabını (%9,8), 22 bireyin "eşim" cevabını (%7), 1 bireyin "aile büyükleri" cevabını ve 4 bireyin "diğer" cevabını verdiği saptanmıştır.

5.2 Evli Bireylerin Bağlanma Stilllerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan ikinci alt problem "Evli bireylerin bağlanma stilleri nasıl bir dağılım göstermektedir?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.1 Evli Bireylerin Bağlanma Stillerinin Alt Ölçeklerine Göre Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağlanma Stilleri	Frekans	Yüzde	Ortalama	SS
Güvenli Bağlanma	89	28,2	3,03	1,343
Korkulu Bağlanma	12	3,8		
Saplantılı Bağlanma	14	4,4		
Kayıtsız Bağlanma	201	63,6		
Toplam	316	100,0		

Tablo 5.2.1’de görüldüğü üzere; araştırmaya katılan evli bireylerin İlişki Ölçekleri Anketi puan ortalaması 3,03 ve standart sapması 1,343’tür. Evli bireylerin 89’u (%28,2) güvenli bağlanma stili, 12’si (%3,8) korkulu bağlanma stili, 14’ü (%4,4) saplantılı bağlanma stili ve 201’i (%63,6) kayıtsız bağlanma stiline sahip olduğu bulunmuştur.

5.2.2 Evli Bireylerin Bağlanma Stillerinin Bazı Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguları ve Yorumu

Evli bireylerin bağlanma stilleri ölçeğine yönelik değerlendirmelerinin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Kolmogorov-Smirnov Testi sonucu ölçeğin normal dağılıma uygun olduğunu göstermiştir ($p: ,699$; $p < 0,05$). Bundan dolayı test edilmesi amaçlanan değişkenler parametrik test yöntemleri olan Bağımsız Gruplar t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ile hesaplanacaktır.

Bu araştırmada yanıt aranan üçüncü alt problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.1 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	N	Ort	SS	t	P
Güvenli Bağlanma	Kız	161	15,42	4,74	2,16	,031
	Erkek	155	16,52	4,29		
Korkulu Bağlanma	Kız	161	13,44	4,32	1,44	,150
	Erkek	155	12,74	4,32		
Saplantılı Bağlanma	Kız	161	12,10	3,64	0,98	,325
	Erkek	155	11,70	3,63		
Kayıtsız Bağlanma	Kız	161	19,31	4,74	0,44	,657
	Erkek	155	19,56	5,07		

Bağlanma stillerine ilişkin güvenli bağlanma stili ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t=2,16$, $p<0.05$). Erkeklerin ortalaması (16,52), kızların ortalamasından (15,42) yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stillerine ilişkin korkulu bağlanma ($t=1,44$, $p>0.05$); saplantılı bağlanma ($t=0,98$, $p>0.05$) ve kayıtsız bağlanma stilleri ($t=0,44$, $p>0.05$) ile cinsiyet değişkeni arasında farklılığa rastlanmamıştır.

Bu araştırmada yanıt aranan dördüncü alt problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.2 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Yaş Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	242,154	2	121,077	1,108	0,331
Gruplarıçi	34192,276	313	109,240		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.2’ye bakıldığında yaş değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(2-313)}= 1,108$, $p> 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan beşinci alt problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile en uzun süre yaşanılan yer arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.3 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin En Uzun Süre Yaşanılan Yer Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	En Uzun Süre İle Yaşanılan Yer	N	Ort	SS	t	p
Güvenli Bağlanma	Köy/Kasaba	30	15,06	4,95	1,32	,258
	Şehir	286	16,05	4,51		
Korkulu Bağlanma	Köy/Kasaba	30	12,90	4,84	0,26	,790
	Şehir	286	13,12	4,28		
Saplantılı Bağlanma	Köy/Kasaba	30	11,75	3,74	0,25	,802
	Şehir	286	11,92	3,63		
Kayıtsız Bağlanma	Köy/Kasaba	30	17,36	5,38	2,45	,015
	Şehir	286	19,65	4,81		

Bağlanma stillerine ilişkin kayıtsız bağlanma stili ile en uzun süre ile yaşanılan yer değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t=2,45$, $p<0.05$). Şehirde yaşayanların ortalaması (19,65), köy/kasabada yaşayanların ortalamasından (17,36) yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stillerine ilişkin korkulu bağlanma ($t=0,26$, $p>0.05$); saplantılı bağlanma ($t=0,25$, $p>0.05$) ve güvenli bağlanma stilleri ($t=1,32$, $p>0.05$) ile en uzun süre yaşanılan yer değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bu araştırmada yanıt aranan altıncı alt problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.4 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	155,083	5	31,017	0,280	0,924
Gruplarıçi	34279,347	310	110,579		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.4’e göre, eğitim durumu değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır ($F_{(5-310)}= 0,280$, $p> 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan yedinci alt problem ‘‘Evli bireylerde bağlanma stilleri ile meslek arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.5 Evli Bireylerde Bağlanma Stillерinin Meslek Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	522,445	4	130,611	1,198	0,312
Gruplarıçi	33911,985	311	109,042		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.5’e bakıldığında çalışma durumu değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F_{(4-311)} = 1,98, p > 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan sekizinci alt problem ‘‘Evli bireylerde bağlanma stilleri ile çalışma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.6 Evli Bireylerde Bağlanma Stillерinin alışma Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	238,627	2	119,314	1,092	0,337
Gruplarıçi	34195,803	313	109,252		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.6’ya bakıldığında çalışma durumu değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F_{(2-313)} = 1,092, p > 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan dokuzuncu alt problem ‘‘Evli bireylerde bağlanma stilleri ile eşlerinin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.7 Evli Bireylerde Bağlanma Stillерinin Eşlerinin Mesleği Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	878,495	4	219,624	2,035	0,089
Gruplarıçi	33555,935	311	107,897		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.7’ye bakıldığında evli bireylerin eşlerinin mesleği değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F_{(4-311)} = 2,035$, $p > 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan onuncu alt problem ‘‘Evli bireylerde bağlanma stilleri ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’

Tablo 5.2.2.8 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	73,893	2	36,946	0,337	0,714
Gruplarıçi	34360,537	313	109,778		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.8’e göre gelir düzeyi değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(2-313)} = 0,337$, $p > 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan on birinci alt problem ‘‘Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlilik sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.9 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Evlilik Sayısı Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	176,357	2	88,178	0,806	0,448
Gruplarıçi	34258,074	313	109,451		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.9’a göre evlilik sayısı değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(2-313)} = 0,806$, $p > 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan on ikinci alt problem ‘‘Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlilik süresi arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.10 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Evlilik Süresi Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1075,836	4	268,959	2,507	0,042
Gruplarıçi	33358,594	311	107,262		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.10'daki anova sonuçlarına göre evlilik süresi değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır ($F_{(4-311)} = 2,507, p > 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan on üçüncü alt problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile çocuk durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.11 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Çocuk Durumu Değişkenine Göre t-Test Sonuçları

Başlanma Stilleri	Çocuk Durumu	N	Ort	SS	t	p
Güvenli Başlanma	Var	281	16,09	4,56	1,45	,147
	Yok	35	14,90	4,42		
Korkulu Başlanma	Var	281	13,16	4,36	0,77	,438
	Yok	35	12,56	4,11		
Saplantılı Başlanma	Var	281	11,94	3,67	0,48	,630
	Yok	35	11,62	3,39		
Kayıtsız Başlanma	Var	281	19,43	4,90	0,46	,964
	Yok	35	19,47	4,96		

Tablo 5.2.2.11'e göre güvenli başlanma stili ($t=1,45, p > 0,05$); korkulu başlanma stili ($t=0,77, p > 0,05$) saplantılı başlanma stili ($t=0,48, p > 0,05$) ve kayıtsız başlanma stilleri ($t=0,46, p > 0,05$) ile çocuk durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bu araştırmada yanıt aranan on dördüncü alt problem “Evli bireylerde başlanma stilleri ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.12 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	477,173	4	119,293	1,093	0,360
Gruplarıçi	33957,258	311	109,187		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.12'ye bakıldığında çocuk sayısı değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(4-311)}= 1,093, p> 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan on beşinci alt problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlenme şekli arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.13 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Evlenme Şekli Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	121,487	2	60,743	0,554	0,575
Gruplarıçi	34312,944	313	109,626		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.13'e göre evlenme şekli değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark bulgulanmamıştır ($F_{(2-131)}= 0,554, p> 0,01$).

Bu araştırmada yanıt aranan on altıncı alt problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile evlilikte kararları alan kişi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.2.2.14 Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Evlilikte Kararları Alan Kişi Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	457,686	4	114,421	1,047	0,383
Gruplarıçi	33976,745	311	109,250		
Toplam	34434,430	315			

Tablo 5.2.2.14'e bakıldığında sonuçlar evlilikte kararları alan kişi değişkeninde bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F_{(4-311)} = 1,407, p > 0,01$).

5.3 Evli Bireylerin Boyun Eğici Davranış Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan on yedinci alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.1 Evli Bireylerin Boyun Eğici Davranış Puanlarının Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyun Eğici Davranış Düzeyi	Frekans	Yüzde	Ortalama	Standart Sapma
Düşük	164	%51,9	1,00	0,50
Yüksek	152	%48,1		
Toplam	316	%100,0		

Tablo 5.3.1'de görüldüğü üzere; araştırmaya katılan evli bireylerin Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği puan ortalaması 1,00 ve standart sapması 0,50'dir. Evli bireylerin 152'sinin (%48,1) boyun eğici davranışlarının yüksek düzeyde, 164'ünün (%51,9) boyun eğici davranışlarının ise düzeyinin düşük olduğu bulgulanmıştır. Ölçeğin kesme noktası 36,0' dır.

5.3.2 Evli Bireylerin Boyun Eğici Davranışlarının Bazı Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguları ve Yorumu

Evli bireylerin boyun eğici davranışlar ölçeğine yönelik değerlendirmelerinin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Kolmogorov-Smirnov Testi sonucu ölçeğin normal dağılıma uygun olmadığını göstermiştir ($p: ,000; p < 0,05$). Bundan dolayı test edilmesi amaçlanan değişkenler parametrik olmayan test yöntemleri (Ki Kare Testi) ile hesaplanmıştır.

Bu araştırmada yanıt aranan on sekizinci alt problem ‘‘Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.1 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Cinsiyet Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Cinsiyet	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği	
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam		
Kadın	N	70	91	161	,002
	%	%43,5	%56,5	%100,0	
Erkek	N	94	61	155	
	%	%64,6	%39,4	%100,0	
Toplam	N	164	152	316	
	%	%51,9	%48,1	%100,0	

Tablo 5.3.2.1’e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının cinsiyet değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının cinsiyet değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır (X^2 : 0,002; $p < 0,05$).

Boyun eğici davranışları düşük olan kadınların oranı %43,5; erkeklerin oranı %64,6’dır. Boyun eğici davranışları yüksek olan kadınların oranı %56,5; erkeklerin oranı %39,4’dr. Buna göre; kadınların yüksek boyun eğici davranışlar sıklık yüzde dağılımları erkeklere oranla daha fazladır.

Bu araştırmada yanıt aranan on dokuzuncu alt problem ‘‘Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.2 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Yaş Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Yaş	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
18-30 yaş arası	N 66 % %60	44 %40,0	110 %100,0	,105
31-43 yaş arası	N 83 % %48	90 %52,0	173 %100,0	
44-76 yaş arası	N 15 % %45,5	18 %54,5	33 %100,0	
Toplam	N 164 % %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.2’ye bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının yaş değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışların yaş değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Bu araştırmada yanıt aranan yirminci alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile en uzun süre yaşanan yer arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.3 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların En Uzun Süre İle Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

En uzun Süre ile yaşanan yer	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Köy/Kasaba	N 17 % %56,7	13 %43,3	30 %100,0	,361
Şehir	N 147 % %51,4	139 %48,6	286 %100,0	
Toplam	N 164 % %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.3’e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının en uzun süre ile yaşanan yer değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip

değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının en uzun süre ile yaşanan yer değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p > 0,05$).

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi birinci alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.4 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Eğitim Durumu	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Okur-yazar	N 2 % %25,0	6 %75,0	8 %100,0	,003
İlkokul mezunu	N 13 % %28,3	33 %71,7	46 %100,0	
Ortaokul mezunu	N 12 % %44,4	15 %55,6	27 %100,0	
Lise mezunu	N 58 % %55,8	46 %44,2	104 %100,0	
Üniversite mezunu	N 75 % %59,5	51 %40,5	126 %100,0	
Lisansüstü/Doktora Mezunu	N 4 % %80,0	1 %20,0	5 %100,0	
Toplam	N 164 % %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.4’e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının eğitim durumu değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının eğitim durumu değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır ($X^2: 0,003$; $p < 0,05$).

Boyun eğici davranışları düşük olan okur-yazarların oranı %25,0; ilkokul mezunlarının oranı %28,3; ortaokul mezunlarının oranı %44,4; lise mezunlarının oranı %55,8; üniversite mezunlarının oranı %59,5; lisansüstü/doktora mezunlarının oranı ise %51,9’dur. Boyun eğici davranışları yüksek olan okur-yazarların oranı

%75,0; ilkokul mezunlarının oranı %71,7; ortaokul mezunlarının oranı %55,6; lise mezunlarının oranı %44,2; üniversite mezunlarının oranı %40,5; lisansüstü/doktora mezunlarının oranı ise %20,0'dir. Yani; okur-yazar, ilkokul ve ortaokul mezunlarında yüksek boyun eğici davranışları görülürken; lise, üniversite ve lisansüstü/doktora mezunların da düşük boyun eğici davranışlar bulgulanmıştır. Eğitim seviyesi azaldıkça boyun eğici davranışlar artmaktadır.

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi ikinci alt problem ‘‘Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile meslek arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.5 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Meslek Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Meslek	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
İşçi	N	29	16	,001
	%	%64,4	%35,6	
Ev Hanımı	N	26	47	
	%	%35,6	%64,4	
Emekli	N	15	21	
	%	%41,7	%58,3	
Serbest Meslek	N	27	24	
	%	%52,9	%47,1	
Hizmet Sektörü	N	67	44	
	%	%60,4	%39,6	
Toplam	N	164	152	
	%	%51,9	%48,1	

Tablo 5.3.2.5'e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının meslek değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının meslek değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır (X^2 : 0,001; $p < 0,05$).

Boyun eğici davranışları düşük olan işçilerin oranı %64,4; ev hanımlarının oranı %35,6; emeklilerin oranı %41,7; serbest mesleği olanların oranı %52,9; hizmet

sektöründe çalışanların oranı %60,4'dür. Boyun eğici davranışları yüksek olan işçilerin oranı %35,6; ev hanımlarının oranı %64,4; emeklilerin oranı %58,3; serbest mesleği olanların oranı %47,1; hizmet sektöründe çalışanların oranı %39,6'dür. Yani çalışmayan meslek grupların da yüksek boyun eğici davranışlar görülürken, çalışan meslek gruplarındaki evli bireylerde düşük düzeyde boyun eğici davranışlar görülmüştür.

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi üçüncü alt problem ‘‘Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile çalışma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.6 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Çalışma Durumu Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Çalışma Durumu	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Evet	N %	119 %60,4	78 %39,6	,000
Hayır	N %	28 %35,4	51 %64,6	
Emekli	N %	17 %42,5	23 %57,5	
Toplam	N %	164 %51,9	152 %48,1	
			316 %100,0	

Tablo 5.3.2.6'ya bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının çalışma durumu değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının çalışma durumu değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının yüksek düzeyde anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır (X^2 : 0,000; $p < 0,001$).

Boyun eğici davranışları yüksek olan ve çalışan evli bireylerin oranı %39,6; çalışmayan (hayır-emekli) evli bireylerin oranı ile sırasıyla %64,6 ve %57,5'tir. Buna göre; çalışmayan evli bireyler çalışan evli bireylere göre daha fazla boyun eğici davranışlar göstermektedir.

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi dördüncü alt problem ‘‘Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile eşlerinin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.7 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Eşlerinin Mesleği Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Eşinin Mesleği	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
İşçi	N 23	N 23	N 46	,019
	% %50,0	% %50,0	% %100,0	
Ev Hanımı	N 42	N 30	N 72	
	% %58,3	% %41,7	% %100,0	
Emekli	N 11	N 27	N 38	
	% %28,9	% %71,1	% %100,0	
Serbest Meslek	N 24	N 27	N 51	
	% %47,1	% %52,9	% %100,0	
Hizmet Sektörü	N 64	N 45	N 109	
	% %58,7	% %41,3	% %100,0	
Toplam	N 164	N 152	N 316	
	% %51,9	% %48,1	% %100,0	

Tablo 5.3.2.7’ye bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının eşlerinin mesleği değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının eşlerinin mesleği değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır (X^2 : 0,019; $p < 0,05$).

Boyun eğici davranışları düşük olan işçilerin oranı %50,0; ev hanımlarının oranı %58,3; emeklilerin oranı %28,9; serbest mesleği olanların oranı %47,1; hizmet sektöründe çalışanların oranı %58,7’dür. Boyun eğici davranışları yüksek olan işçilerin oranı %50,0; ev hanımlarının oranı %47,1; emeklilerin oranı %71,1; serbest mesleği olanların oranı %52,9; hizmet sektöründe çalışanların oranı %41,3’dür.

Yüksek düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren, eşi işçi olan evli bireylerle; düşük düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren, eşi işçi olan evli bireylerin sayısı eşitir. Eşleri ev hanımı olan ve eşleri hizmet sektöründe çalışan evli bireylerin düşük

düzye de boyun eğici davranışlar gösterdiği bulgulanırken; eşleri emekli olan ve eşleri ve eşleri serbest mesleğe sahip olan evli bireylerin yüksek düzeyde boyun eğici davranışlar gösterdiği bulgulanmıştır.

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi beşinci alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.8 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Gelir Düzeyi	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Düşük	N 20 %41,7	28 %58,3	48 %100,0	,153
Orta	N 110 %51,9	102 %48,2	112 %100,0	
Yüksek	N 34 %60,7	22 %39,3	56 %100,0	
Toplam	N 164 %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.8’e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının gelir düzeyi değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının gelir düzeyi değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p > 0,05$).

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi altıncı alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlilik sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.9 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlilik Sayısı Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Evlilik Sayısı		Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
		Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Birinci Evlilik	N %	162 %51,9	150 %48,1	312 %100,0	,511
İkinci Evlilik	N %	2 %66,7	1 %33,3	3 %100,0	
Üçüncü ve sonrası	N %	0 %0,0	1 %100	1 %100,0	
Toplam	N %	164 %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.9'a bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlilik sayısı değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlilik sayısı değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi yedinci alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlilik süresi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.10 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlilik Süresi Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Evlilik Süresi		Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
		Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
0-5 yıl	N %	28 %75,7	9 %24,3	37 %100,0	,000
6-10 yıl	N %	23 %46,9	26 %53,1	49 %100,0	
11-15 yıl	N %	25 %75,8	8 %24,2	33 %100,0	
16-20 yıl	N %	23 %46,9	26 %53,1	49 %100,0	
21 yıl ve üstü	N %	65 %43,9	83 %56,1	148 %100,0	
Toplam	N %	164 %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.10'a bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlilik süresi değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlilik süresi değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının yüksek düzeyde anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur (X^2 : 0,000; $p < 0,001$).

Düşük düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren 0-5 yıl arası evli bireylerin oranı %75,7; 6-10 yıl arası evli bireylerin oranı %46,9; 11-15 yıl arası evli bireylerin oranı %75,8; 16-20 yıl arası evli bireylerin oranı %46,9; 21 yıl ve üstü yıldır evli olan bireylerin oranı ise %43,9'dur. Yüksek düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren 0-5 yıl arası evli bireylerin oranı %24,3; 6-10 yıl arası evli bireylerin oranı %53,1; 11-15 yıl arası evli bireylerin oranı %24,2; 16-20 yıl arası evli bireylerin oranı %53,1; 21 yıl ve üstü yıldır evli olan bireylerin oranı ise %56,1'dir. Buna göre; 6-10 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstü yıldır evli olan bireyler daha fazla boyun eğici davranışlar göstermektedir.

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi sekizinci alt problem "Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile çocuk durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.11 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Çocuk Durumu Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Çocuk Durumu	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Var	N 138 %49,1	N 143 %50,9	281 %100,0	,005
Yok	N 26 %74,3	N 9 %25,7	35 %100,0	
Toplam	N 164 %51,9	N 152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.11'e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının çocuk durumu değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının çocuk durumu değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır (X^2 : 0,005; $p < 0,05$). Düşük düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren ve çocukları olan evli bireylerin oranı %49,1; çocukları olmayan evli bireylerin oranı %74,3'tür. Yüksek düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren ve çocukları olan evli bireylerin oranı %50,9; çocukları olmayan evli bireylerin oranı is %25,7'dir. Buna göre; çocukları olan evli bireylerin boyun eğici davranışları sıklık yüzde dağılımları çocukları olmayanlara göre daha fazladır. Çocukları olan evli bireyler daha fazla boyun eğici davranışlar göstermektedir.

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi dokuzuncu alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.12 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Çocuk Sayısı	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
1 çocuk	N 20 % %45,5	9 %24,3	37 %100,0	,000
2 çocuk	N 23 % %46,9	26 %53,1	49 %100,0	
3 çocuk	N 25 % %75,8	8 %24,2	33 %100,0	
4 çocuk ve üstü	N 23 % %46,9	26 %53,1	49 %100,0	
Toplam	N 164 % %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.12'ye bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının çocuk sayısı değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici

davranışlarının çocuk sayısı değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının yüksek düzeyde anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır (X^2 : 0,000; $p < 0,001$).

Düşük düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren ve 1 çocuk sahibi olan evli bireylerin oranı %45,5; 2 çocuk sahibi olanların oranı %46,6; 3 çocuk sahibi olanların oranı %75,8; 4 çocuk ve üstüne sahip olanların oranı ise %46,9'dur. Yüksek düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren ve 1 çocuk sahibi olan evli bireylerin oranı %24,3; 2 çocuk sahibi olanların oranı %53,1; 3 çocuk sahibi olanların oranı %24,2; 4 çocuk ve üstüne sahip olanların oranı ise %53,1'dir. Yani; 2 çocuk ve 4 çocuk ve üstüne sahip evli bireylerin yüksek düzeyde boyun eğici davranışları sıklık yüzde dağılımları fazladır.

Bu araştırmada yanıt aranan otuzuncu alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlenme şekli arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.13 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlenme Şekli Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Evlenme Şekli	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Görücü Usulü	N 39 %41,1	56 %58,9	95 %100,0	,040
Severek, Anlaşarak	N 119 %56,7	91 %43,3	210 %100,0	
Diğer	N 6 %54,5	5 %45,5	11 %100,0	
Toplam	N 164 %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.13'e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlenme şekli değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlenme şekli değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır (X^2 : 0,040; $p < 0,05$).

Düşük düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren ve görücü usulü evlenen bireylerin oranı %41,1; severek/anlaşarak evlenenlerin oranı %56,7; diğer nedenlerle evlenenlerin oranı %51,9'dur. Yüksek düzeyde boyun eğici davranışlar gösteren ve görücü usulü evlenen bireylerin oranı %58,9; severek/anlaşarak evlenenlerin oranı %43,3; diğer nedenlerle evlenenlerin oranı ise %45,5'tir. Buna göre; görücü usulü evlenenlerin yüksek düzeyde boyun eğici davranışları sıklık yüzde dağılımı, severek/anlaşarak ve diğer nedenlerle evlenenlerinde düşük düzeyde boyun eğici davranışlar sıklık yüzde dağılımı fazladır. Görücü usulü evlenenler daha fazla boyun eğici davranışlar göstermektedirler.

Bu araştırmada yanıt aranan otuz birinci alt problem “Evli bireylerde boyun eğici davranışlar ile evlilikte kararları alan kişi arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 5.3.2.14 Evli Bireylerde Boyun Eğici Davranışların Evlilikte Kararları Alan Kişi Değişkenine Göre Sıklık Yüzde Dağılımları ile Ki-Kare Sonuçları

Evlilikte Kararları Alan Kişi	Boyun Eğici Davranışlar			Test İstatistiği
	Boyun Eğici Davranışlar Düşük	Boyun Eğici Davranışlar Yüksek	Toplam	
Ben	N 15 %48,4	16 %51,6	31 %100,0	,425
Eşim	N 9 %40,9	13 %59,1	22 %100,0	
Eşim ile ben	N 139 %53,9	119 %46,1	258 %100,0	
Aile Büyükleri	N 0 %0,0	1 %100,0	1 %100,0	
Diğer	N 1 %25,0	3 %75,0	4 %100,0	
Toplam	N 164 %51,9	152 %48,1	316 %100,0	

Tablo 5.3.2.14'e bakıldığında evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlilikte kararları alan kişi değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek amacıyla ki-kare testi uygulanmıştır. Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlilikte kararları alan kişi değişkenine göre sıklık yüzde dağılımlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulgulanmıştır ($p > 0,05$).

5.4 Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri ile Boyun Eğici Davranışlar Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuz ikinci alt problem yani ana problem “Evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

5.4.1 Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri ile Boyun Eğici Davranışlar Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

		Bağlanma Stilleri	Boyun Eğici Davranışlar
Bağlanma Stilleri	r	1,000	,147
	p		,009
	N	316	316
Boyun Eğici Davranışlar	r	,147	1,000
	p	,009	
	N	316	316

Tablo 5.4.1’e bakıldığında uygulanan korelasyon sonuçlarına göre evli bireylerin bağlanma stilleri ve boyun eğici davranışlar ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde bir ilişki mevcuttur ($r= 0,147$, $p< 0,01$). Buna göre; evli bireylerin bağlanma stilleri ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça boyun eğici davranışlar ölçeğinden aldıkları puanlar da artmaktadır.

5.4.1.1 Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri Alt Boyutları ile Boyun Eğici Davranışlar Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

Bağlanma Stilleri		Boyun Eğici Davranışlar
Güvenli Bağlanma	r	,013
	p	,811
	N	316
Korkulu Bağlanma	r	,160
	p	,004
	N	316
Saplantılı Bağlanma	r	,206
	p	,000
	N	316
Kayıtsız Bağlanma	r	,003
	p	,959
	N	316

Tablo 5.4.1.1'e bakıldığında uygulanan korelasyon sonuçlarına göre evli bireylerin güvenli bağlanma stili puanları ile boyun eğici davranışlar ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0.01$).

Tablo 5.4.1.1'e bakıldığında uygulanan korelasyon sonuçlarına göre evli bireylerin korkulu bağlanma stili puanları ve boyun eğici davranışlar ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki mevcuttur ($r= 0,160$, $p< 0,01$). Buna göre; evli bireylerin korkulu bağlanma stili alt ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça boyun eğici davranışlar ölçeğinden aldıkları puanlar da artmaktadır.

Tablo 5.4.1.1'e bakıldığında uygulanan korelasyon sonuçlarına göre evli bireylerin saplantılı bağlanma stili puanları ve boyun eğici davranışlar ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki mevcuttur ($r= 0,206$, $p< 0,01$). Buna göre; evli bireylerin saplantılı bağlanma stili alt ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça boyun eğici davranışlar ölçeğinden aldıkları puanlar da artmaktadır.

Tablo 5.4.1.1'e bakıldığında uygulanan korelasyon sonuçlarına göre evli bireylerin kayıtsız bağlanma stili puanları ile boyun eğici davranışlar ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0.01$).

BÖLÜM VI

6. TARTIŞMA

Bu araştırma; evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülmüş ve elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla tartışılmıştır.

Bu bölümde ilk olarak bağlanma stilleri alt boyut frekans ve yüzdeleri üzerinde durulacak daha sonra da demografik bilgi formundan elde edilen bilgilerin (cinsiyet, yaş, en uzun süre ile yaşanan yer, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir düzeyi, evlilik süresi, evlilik sayısı, evlilik süresi, çocuk durumu, çocuk sayısı, evlenme şekli ve evlilikte kararların kimin aldığı) ana değişkenlerle (bağlanma stilleri, boyun eğici davranışlar) farklılaşp farklılaşmadıklarına ilişkin bulgular tartışılacaktır.

Araştırma da bağlanma stillerini belirlemek amacıyla İlişki Ölçekleri Anketi uygulanmıştır. Bağlanma stilleri alt ölçeklerinin dağılımına baktığımızda çoğu katılımcının bağlanma türü genel olarak güvensiz olmakla birlikte; alt boyutlara bakıldığında korkulu (12) ve saplantılı bağlanma türüne (14) düşen katılımcı sayısı kayıtsız bağlanma stiline (201) düşen katılımcı sayılarına göre oldukça azdır. Güvenli bağlanma türüne düşen sayı ise 89'dur. Sümer ve Güngör (1999a) İlişki Ölçekleri Anketinin Türk ve Amerikan örneklem arasında yaptıkları kültürlerarası bir çalışmada; Türk örnekleminde güvensiz bağlanma kategorilerinin yüksek oranda temsil edildiğini saptamışlardır. Literatüre bakıldığında, bu araştırmadaki bağlanma

kategorileri arasındaki dağılıma benzer dağılımların bulgularında araştırılmaları da mevcuttur (Balkan,2009; Çelenoğlu,2011). Bunun yanında kategorilere düşen katılımcı sayıları arasındaki farkta, örneklemin rastgele seçilmiş olmasının da payı bulunmaktadır.

Bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucu; sadece güvenli bağlanma stili ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu, diğer bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında ise anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı bulgulanmıştır. Literatüre bakıldığında araştırmalar da bağlanma stilleri ile cinsiyet arasındaki farklılaşmaya dair farklı sonuçlar görülmektedir. Bu bağlanma modeli üzerinde yapılan ilk çalışmalarda Hazan ve Shaver'in (1994) üçlü bağlanma modelini (güvenli-kaçıngan-kaygılı) kullanarak yaptıkları bir araştırmada bağlanma biçimlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını saptamışlardır. Ancak Bartholomew'in modeline (güvenli-korkulu-saplantılı-kayıtsız) göre yaptıkları araştırmada ise; erkeklerin kayıtsız kaçınma ve kadınların korkulu kaçınma davranışları gösterdiklerini saptamışlardır.

Son dönemlerde yapılan birkaç araştırmada da bu çalışmada bulguların sonuçlarına benzer bulgular elde edilmiştir. Erözkan (2011) çalışmasında bağlanma stillerinin alt boyutlarından olan güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından cinsiyetler arasında fark bulmuştur. Bu çalışmada olduğu gibi erkeklerin ortalamaları kızların ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte Saymaz (2003), Keler (2008) ve Çetinkaya ve Akbaba (2011)'da çalışmaların da bağlanma stilleri ve cinsiyet arasında anlamlı farklılık saptamış ve güvenli bağlanma stilleri açısından erkekler lehine fark bulmuştur. Son dönemde saptanan bulgular, bu araştırmanın sonucuyla da örtüşmektedir. Bu sonuç; Türk toplum ve kültür yapısı düşünüldüğünde, erken yaşam deneyimlerinden itibaren erkek çocuklarla kız çocuklar arası yetiştirilme, toplumsallaştırılma farkları düşünüldüğünde sonuç şaşırtıcı değildir. Erkeklerin daha az baskıyla, daha özgür ve daha sorumluluk verilerek yetiştirildikleri, dolayısıyla kadınlara göre kendilerine daha güvenli ve daha rahat sosyal ilişki kurabildikleri düşünülebilir.

Bağlanma stilleri ile en uzun süre yaşanan yer değişkeni arasındaki farklılaşmaya bakıldığında, sadece kayıtsız bağlanma stilinde anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır. Ortalamalara bakıldığında şehirde yaşayanların ortalaması köy/kasabada yaşayanların ortalamasından yüksek bulunmuştur. Mevcut literatürde bağlanma stilleri ile yaşanan yer arasındaki ilişkiyi ölçen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bağlanma stilleri ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ele alınan bir çok değişkenin bağlanma stilleri ile arasında anlamlı farklılaşma yaratmaması bağlanma teorisinin dayandığı temelle açıklanabilir. Bağlanma teorisi psikanalitik yaklaşımdan John Bowlby'nin bağlanma ve nesne ilişkileri kuramına dayanmaktadır. Bowlby (1980)'e göre temeli bebeklik döneminde oluşan bağlanma davranışı, yetişkinlik dönemindeki bağlanma davranışı üzerinde etkili olmaktadır. Yani bağlanma davranışıyla ilgili tüm zihinsel temsillerin çocukluk döneminde oluştuğunu ve bu temsillerin hayatının ilerleyen dönemlerinde kurduğu ve kuracağı ilişkileri etkileyeceğini savunmaktadır. Dolayısıyla bireylerin bağlanma stilleri alt boyutları arasındaki farklılaşma daha çok bireyin yaşamında ilk yıllarındaki kurduğu ilişkiler, yetiştirilme tarzı, anne-baba tutumu, aile yapısı, kardeş sayısı gibi değişkenlerle daha çok ilişkili olabilir.

Boyun eğici davranışlarla ilgili çalışmaların ülkemizde çok az olduğu görülmektedir. Olan sınırlı sayıdaki çalışmalar da daha çok depresyon ya da diğer ruhsal bozukluk belirtileriyle ilişkilendirilmiştir.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının düzeyleri ile ilgili frekanslar birbirine yakın olmakla birlikte, boyun eğici davranışları düşük düzeyde çıkan evli birey sayısı (164), boyun eğici davranışları yüksek düzeyde çıkan evli birey sayısından (152) fazladır.

Boyun eğici davranışlar ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılaşma değerlendirildiğinde, cinsiyetin evli bireylerin boyun eğici davranışlarında anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Buna göre kadın evli bireyler, erkek evli bireylere göre

daha fazla boyun eğici davranışlar göstermektedirler. Batılı toplumlarda cinsiyetler arası güç kavramı genelde dengeli yaşanıyor olsa da özellikle ülkemiz gibi ataerkil toplumlarda, güç daha ziyade erkek egemenliğinde yaşanmaktadır (Yavuzer, 2012). Dolayısıyla kadınların daha baskıcı yetiştirilmeleri, onların daha pasif, bağımlı ve boyun eğici olmalarına neden olmuş olabilir. Literatürdeki çalışmaların bulgularına bakıldığında da; kadınların erkeklere oranla daha fazla boyun eğici davranışlar sergiledikleri göze çarpmaktadır (Sayar, 2012; Beştepe ve diğ., 2010; Kabasakal,2007; Tümkaya ve diğ., 2010; Tümkaya ve diğ., 2011). Sonuçlar araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir.

Boyun eğici davranışlar ile en uzun süre yaşanan yer arasında da anlamlı bir fark bulunamamıştır. Torun ve diğ. (2012) benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarla ilgili yaptıkları çalışmada boyun eğici davranışlar ve yaşanan yer arasında anlamlı bir farklılaşma bulgulamamışlardır. Fakat boyun eğici davranışlar ile yaşanan yer arasında anlamlı farklılaşma bulan araştırmalar da mevcuttur (Koç ve diğ.,2010). Koç ve diğ.lerinin çalışmasında yerleşim birimi ilçe ve köy olan bireylerin, yerleşim yeri şehir olan bireylere göre daha fazla boyun eğici davranışlar gösterdikleri saptanmıştır.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının eğitim durumu değişkeni ile arasındaki farklılaşma istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Eğitim seviyesi arttıkça bireylerin daha sorgulayıcı, daha şüpheli ve belli bir görüşe bağlanıp kalmamaları beklenmektedir. Yeni bilgilere var olan mevcut şemalara göre anlam yüklemek yerine düşüncelerini yeni bilgilere göre yeniden organize edebildikleri öngörülmektedir. Dolayısıyla eğitim seviyesi azaldıkça boyun eğici davranışlar artması beklendiği bir durumdur. Literatüre bakıldığında Kaya ve diğ.lerinin (2004) tıp öğrencileriyle boyun eğici davranışlar üzerine yürüttükleri bir çalışmada, öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyleri düştükçe, öğrencilerin boyun eğici davranışlarının arttığı bulgulanmıştır. Aynı sonuç Kara ve diğ.lerinin (2013) boyun eğici davranışların kökenleri üzerine yaptıkları bir araştırmada da bulgulanmıştır.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının meslek değişkeni ile arasındaki farklılaşma da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bulgulara göre; çalışmayan

meslek grupların da (ev hanımı, emekli) yüksek boyun eğici davranışlar görülürken, çalışan meslek gruplarındaki (işçi, serbest meslek, hizmet sektörü) evli bireylerde düşük düzeyde boyun eğici davranışlar görülmüştür. Çalışmayan evli bireylerin, çalışan evli bireylere göre daha bağımlı oldukları düşünüldüğünde, daha pasif, edilgen ve boyun eğici olmaları beklendik bir sonuçtur.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının çalışma durumu değişkeni ile arasındaki farklılaşma da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bulgular meslek değişkeniyle çıkan bulgularla örtüşmektedir. Sonuçlara göre; şu an çalışmayan evli bireyler (çalışmayan ve emekli), çalışan evli bireylere göre daha fazla boyun eğici davranışlar sergilemektedirler.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının gelir düzeyi değişkeni ile arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ülkemizde de bu iki değişken arası farklılığın bakıldığı araştırmalarda aynı sonuçlar saptanmıştır (Tekin ve Filiz, 2008; Akbağ, 2000). Bu sonuçlar, araştırmamızın bulgusunu destekler niteliktedir.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarıyla kaçınıcı evlilikte oldukları arasında anlamlı bir fark bulunmazken; boyun eğici davranışlarıyla evlilik süreleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Literatürde bu tarz bir farklılık araştırılmamıştır. Evlilik süresi arttıkça yani yıllar geçtikçe boyun eğici davranış düzeylerindeki artış, evli bireylerin zamanla birbirlerine daha da alışmaları ve bağlanmalarıyla, daha kabullenici ve pasif davranışlar gösterdiği düşünülebilir.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarıyla çocukları olma durumu arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Bulgulara göre; çocukları olan evli bireyler daha fazla boyun eğici davranışlar göstermektedir. Çocuk sahibi olan evli bireylerin artık değişen ve artan rolleri ile birlikte, fikirleri, seçimleri ve kararların da önceliği çocuğu olduğu için, daha fazla kabullenici ve boyun eğen davranışlar sergiledikleri düşünülebilir.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarının evlenme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Buna göre; görücü usulü evlenenler, severek/anlaşarak ve diğer nedenlerle evlenenlerden daha fazla boyun eğici

davranışlar göstermektedirler. Bu sonuçlar; bize kendi iradesi dışında, karşısındaki insanı çok iyi tanıyamadan evlenen bireylerin daha fazla boyun eğici davranışlar gösterdiklerini düşündürebilir.

Evli bireylerin boyun eğici davranışlarıyla evlilikte kararları alan kişi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Son olarak araştırmanın ana problemine ilişkin bulgulara baktığımızda; bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar toplam puanları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Evli bireylerin bağlanma stilleri ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça boyun eğici davranışlar ölçeğinden aldıkları puanlar da artmaktadır. Alt boyutlar ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkiye bakıldığında; güvenli bağlanma stili ve kayıtsız bağlanma stili ile boyun eğici davranışlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; korkulu bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stili ile boyun eğici davranışlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yani evli bireylerin korkulu ve saplantılı bağlanma stili puanları arttıkça boyun eğici davranışları da artmaktadır. Bartholomew ve Horowitz (1991)'e göre güvenli ve kayıtsız bağlanma stili olumlu benlik modeli içinde yer alır. Olumlu benlik modeli; yüksek benlik saygısı ve içselleştirilen sevilebilirlik duygusu olarak tanımlanabilir. Saplantılı ve korkulu bağlanma stili ise olumsuz benlik modeli içinde yer almaktadır. Olumsuz benlik modeli düşük benlik saygısı ve sürekli başkalarından onay alma gereksinimi olarak tanımlanabilir. Yani başkalarının onay ve takdirine dayanan bir benlik değerini temsil eder.

Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda dörtlü bağlanma modelinde olumsuz benlik modeli içinde yer alan saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Bu bağlanma stillerinden alınan yüksek puanlar, bireyin kendini değersiz ve sevilmeye layık olmadığı inancı içinde olduğunu göstermektedir. Başkalarına duydukları gereksinim ve onaylanma ihtiyacı, diğer insanlarla olan ilişkilerinde onları daha pasif, daha kabullenici ve hayır diyemeyen özellikler gösteren bir profil çizmelerine neden olduğu düşünülebilir.

Literatürde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma ülkemizde bulunmamaktadır. Fakat bu iki stilden alınan yüksek puanların daha fazla boyun eğici davranışlara yol açmasının bir diğer nedeni olarak da, olumsuz benlik modelindeki düşük özsaygı, bu bireylerin ilişkilerinde yaşadıkları yüksek düzeyde ve sürekli devam eden kaygıları olduğu düşünülebilir. Bağlanma stilleri ve sürekli kaygı arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma da da, saplantılı ve korkulu bağlanma stilinde olan bireylerin sürekli kaygı puan ortalamaları diğer bağlanma stillerinde olan bireylerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Dilmaç ve diğ., 2009). Yine özsaygı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada da korkulu ve saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin düşük özsaygıya sahip oldukları ifade edilmiştir (Çelik, 2004; Foster ve diğ., 2007). Dolayısıyla da tüm bulgular ele alındığında çalışmamızda saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasında bulgularan ilişki, olumsuz benlik modeli çerçevesinde yorumlanabilir.

Bu çalışmanın bulguları, evli bireylerin bağlanma stillerine göre boyun eğici davranış düzeylerinin farklılaştığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Literatürde; bağlanma, bağlanma stilleri gibi konular sıkça ele alınmasına rağmen, boyun eğici davranışlarla ilgili sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Çalışmanın sonuçları ele alındığında; hem bireysel terapi yapan klinisyenler, hem de aile ve çift terapistleri için önemli bulgular içermektedir. Çünkü; evli bireylerle çalışırken, bu bireylerin ilişkilerinde sergiledikleri davranışlar ve bağlanma stilleri göz önünde bulundurulması gereken konulardır.

6.1 Öneriler

Bağlanma stillerini ölçmek için kullanılan İlişki Ölçeği Anketi'nden katılımcıların dört bağlanma stilinden aldıkları puanların birbirine oldukça yakın oldukları görülmüştür. Aynı zamanda bağlanma stilleri değişkeninin bazı kategorilerine düşen katılımcı sayısı diğer kategorilere göre de oldukça azdır. İleri de yapılacak olan çalışmalarda daha emin sonuçlar elde edebilmek adına, bağlanma stillerini ölçen birden fazla ölçeğin birlikte kullanılması önerilebilir.

Bağlanma Stilleri çocuklukta gelişip yetişkinlikte kişinin davranışlarını ve ilişkilerini etkilediği göz önüne alındığında kişinin aile yapısı, aile tutumu, ebeveynlerine ilişkin özelliklere dair çeşitli değişkenler eklenerek araştırma genişletilebilir.

Araştırma İstanbul'da yaşayan 316 evli bireyle yürütülmüştür. Araştırma farklı bölgelerde çok daha geniş örneklemelere uygulanabilirse, verilerin geçerliliği daha çok desteklenebilir ve araştırma daha kapsamlı bir hale getirilebilir.

İleride yapılacak çalışmalarda konu evli çiftler kapsamında araştırılabilir. Eşlerden her ikisinin aynı tip bağlanma stiline ya da eşlerden birinin diğerinden farklı bağlanma stiline sahip olduğu durumlar ele alınıp, bunun boyun eğici davranışlarla ilişkisi araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Akbağ, M. (2000). *Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Üniversite Öğrencilerinde Olumsuz Otomatik Düşünceler Transaksyonel Analiz Ego Durumları Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akdağ, S.T. (2011). *Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Uzmanlık tezi. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- Adler, A. (1985). *İnsanı Anlama Sanatı* (Ş. Başar, Çev.). İstanbul: Dergah Yayınları.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.
- Ainsworth, M. D., Blehar, M. C., Waters, E., Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Allan, S. & Gilbert, P. (2002). Anger and anger expression in relation to perceptions of social rank, entrapment and depressive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 32, 551-565.
- Alkan, T. (1981). *Kadın-Erkek Eşitsizliği Sorunu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Ateş, R. (2012). Evlilikte İlk Yıllar, Çatışmalar ve Güç Kavramı. H. Yavuzer (Ed.). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişki*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Balkan, İ. K. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147–178.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L.M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (1990). “Kavramlar ve Tanımlar” Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayını.
- Belkin, G. S. & Goodman, N. (1980). *Marriage, family and intimate relationships*. Chicago, IL: Rand McNally College Publishing Company.
- Beştepe, E., Erbek, E., Saatçioğlu, Ö., Özmen, H. A. ve Eradamlar N. (2010). Psikiyatrik yardım talebi olan, olmayan ve boşanma aşamasındaki çiftler arasında cinsiyet yönünden uyum, problem çözme becerisi, boyun eğici davranış ve öfke tutumunun karşılaştırılması. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 47, 15–22.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, Vol. 2: Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss, Vol. 3: Loss, sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Buss, D.M., & Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 559-570.
- Burger, Jerry M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Buss, D. M., & Shackelford, T.K. (1997). From vigilance to violence: Mate retention tactics in married couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 346-361.
- Ceylan, F.G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri*. Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cohn, D.A., Silver, D.H., Cowan, C.P., Cowan, P.A., & Pearson, J., 1992. Working Models of Childhood Attachment and Couple Relationships. *Journal of Family Issues*, 13, 432–449.

- Collins, N.L., & Read, S.J. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.
- Çelenoğlu, A. (2011). *Evli bireylerin, bağlanma stillerine ve kendilik algısına göre evlilikte yaşanan sorunlarla başa çıkma yollarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, E. (2009). *Evli öğretmenlerin bağlanma stili, denetim odağı ve bazı nitelikleri açısından evlilik uyum düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyumu ölçeği geliştirme çalışması*. Doktora tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, Ş. (2004). *The effects of an attachment-oriented psychoeducational-group-training on improving the preoccupied attachment styles of university students*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, B. ve Akbaba, S. (2011). Üniversite öğrencilerinin kendini açma davranışları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 1-18.
- Demir, İ. (2012). *Evlilik İlişkilerine Farklı Bir Yaklaşım: Bağlanma Kuramı*. H. Yavuzer (Ed.) *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Dilmaç, B., Hamarta, E. ve Arslan, C. (2009). Üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı ve denetim odaklarının bağlanma stilleri açısından incelenmesi. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(1), 127-159.
- Dönmez, B. ve Demirtaş, H. (2009). Lise Öğretmenlerinin Boyun Eğici Davranışlarına İlişkin Algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 445-456.
- Dümen, H. (1980). *Evlilik*. İstanbul: Yelken Matbaası.
- Erdoğan, S. (2007). *Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Uzmanlık tezi. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı.
- Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 60-74.
- Ertan, Ö. (2002). *Bağlanma stillerinin eş seçimi ile kritik ve kritik olmayan evlilik dönemlerindeki doyumu üzerindeki rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Feeney, J.A. (1999). Adult attachment, emotional control, and marital satisfaction. *Personal Relationships*, 6, 169-185.
- Feeney, B.C., & Collins, N.L. (2001). Predictors of Care-giving in Adult Intimate Relationships: An Attachment Theoretical Perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80 (6), 972-994.
- Foster, J. D., Kernis, M. H. & Goldman, B. M. (2007) Linking adult attachment to self esteem stability. *Self and Identity*, 6(1), 64-73.
- Gallo, L.C., & Smith, T.W. (2001). Attachment Style in Marriage: Adjustment and Responses to Interaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(2), 263-299.
- Gilbert, P., & Allan, S. (1994). Assertiveness, Submissive Behaviour And Social Comparison. *British Journal of Clinical Psychology*, 33(3), 295-306.
- Gilbert, P., Pehl, J., & Allan, S. (1994). The phenomenology of shame and guilt: An empirical investigation. *British Journal of Medical Psychology*, 67, 23-36.
- Gilbert P., Cheung M., Grandfield T., Campey F., & Irons C. (2003). Recall of threat and submissiveness in childhood: Development of a new scale and its relationship with depression, social comparison and shame. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 10, 108-115.
- Hamurcu, H. ve Sargın, N. (2011). Lise Öğrencilerinin Boyun Eğme Davranışları İle Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(2), 171-187.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 1, 1-22.
- Hünler, Olga S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99-108.
- Johnson, S.M. (2003). Attachment Theory: A Guide for Couple Therapy. In S. Johnson and V. Whiffen (Eds.), *Attachment Processes in Couple and Family Therapy*. Pp. 103-123. New York: Guilford Press.

- Kabasakal, K. (2007). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar, Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kara, H., Uzgören, N. ve Uzgören E. (2013). Yöneticilerde boyun eğici davranışların kökenleri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social Science*, 3, 263-284.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (24. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Kaya, M., Güneş, G., Kaya, B. ve Pehlivan, E. (2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar ve Şiddetle İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 5-10.
- Keler, H. (2008). Liseli ergenlerin transaksiyonel analiz ego durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kirkpatrick, L.A., & Davis, K.E. (1994). Attachment Style, Gender, and Relationship Stability: a Longitudinal Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(3), 502-12.
- Klohn, E.C., & Bera, S. (1998). Behavioral and experiential patterns of avoidantly and securely attached women across adulthood: A 31-year longitudinal perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 211-223.
- Kobak, R. R., & Hazan, C. (1991). Attachment in Marriage: Effects of Security and Accuracy of Working Models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 861-869.
- Koç M., Bayraktar, B. ve Çolak, S. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 250-280.
- Köktuna, Z. S. (2007). *Çözüm Odaklı Kısa Terapi Tekniğinin Alt Sosyo-Ekonomik Seviyedeki Kadınların Geleceğe Umut ile Bakabilme ve Boyun Eğici Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi
- Leary, M. R., Knight, P. D., & Johnson, K. A. (1987). Social anxiety and dyadic conversation: A verbal response analysis. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 5, 34-50.

- McCreary, Donald R. & Rhodes, Nancy D. (2001). On the Gender-Typed Nature of Dominant and Submissive Acts. *Sex Roles*, 44 (5-6), 339-350.
- Mikulincer, M., Florian, V., Cowen, P.A., & Cowen, C.P. (2002). Attachment Security in Couple Relationships: A Systematic Model and its Implications For Family Dynamics. *Family Process*, 41(3), 405-434.
- Odacı, H. (2007). Submissive Behaviors, and Negative Automatic Thoughts Among Adolescent Boys and Girls: A Study with A Turkish Sample. *Social Behavior and Personality*, 35 (8), 1021-1026.
- Onur, B. (1995). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: İmge Yayıncılık.
- Özgüven, İ.E. (1997). *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Kişiler arası iletişim, ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özkan, A. ve Özen, A. (2008). Öğrenci Hemşirelerde Boyun Eğici Davranışlar ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7(1), 53-58.
- Pratto, Felicia, Sidanius, J., Stallworth, Lisa M., & Malle, Bertram F. (1994). Social Dominance Orientation: A Personality Variable Predicting Social and Political Attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67 (4), 741-763.
- Savaşır, I. ve Şahin, N. (1997). *Bilişsel-Davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan Ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Saxton, L. (1982). Marriage The Nature of Marriage, The Individual, Marriage, and the Family. *Wadsworth Publishing Company Belmont, California A Division of Wadsworth, Inc.*, 3, 216-224.
- Sayar, B. (2012). *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları ile umutsuzluk ve boyun eğici davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Saymaz, İ. (2003). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Senchak, M., & Leonard, K.E. (1992). Attachment Styles and Marital Adjustment among Newlywed Couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9, 51-64.
- Simpson, J.A. (1990). Influence of Attachment Styles on Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971-980.

- Solmuş, T. (2003). Romantik Bağlanma II: İlişkisel Değişkenler ve İlişki Süreci. *Türk Psikoloji Bülteni*, 9(28-29), 99-108.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999a). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerindeki Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999b). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (44), 35-58.
- Şenel, G. H. (2012). Eş Seçimi Kararı. H. Yavuzer (Ed.). Evlilik Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Taycan, S. ve Kuruoğlu, A. (2013). Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24, 1-10.
- Tekin, M. ve Filiz, M. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk ve Boyun Eğici Davranışlar Düzeylerinin Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1) 27-37.
- Torun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M. ve Yalçın, Öner S. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 34, 399-404.
- Troop N.A., Allan S., Treasure J.L., & Katzman, M. (2003). Social Comparison and Submissive Behaviour in Eating Disorder Patients. *Psychology and Psychotherapy*, 76(3), 237-249.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. 7(1), 50-57.
- Tutarel-Kışlak, S. ve Çavuşoğlu, S. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Stilleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-68.
- Tümkaya, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2010). Yoksul ailelerden gelen ergenlerde psiko-sosyal bir olgu olarak umutsuzluk ve boyun eğici davranışların incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 970-984.
- Tümkaya, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2011). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler, umutsuzluk ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(20), 77-94.

- Waters, E., Crowell, J., Elliott, M., Corcoran, D., & Treboux, D. (2002). Bowlby's secure base theory and the social/personality psychology of attachment styles: Work(s) in progress. *Attachment and Human Development*, 4, 230–242.
- Yavuzer, H. (Ed.). (2012). *Evlilik Okulu: Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri* (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yıldırım, İ., (2004). Lise Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışların Yaygınlığı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 220-228.
- Yıldırım, İ. ve Ergene, T. (2003). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordayıcısı Olarak Sınav Kaygısı, Boyun Eğici Davranışlar ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 224-234.
- Zerenoğlu, L. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleriyle çocuklukta yaşanan yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK 1: Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Bu anket formu yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır ve elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Kişisel bir çıkarım amacı olmadığından ankette isim belirtme gerekliliği bulunmamaktadır. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği için tüm soruları eksiksiz yanıtlamanız önemlidir. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyup sizin için en uygun cevabı (X) işaretleyiniz. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Zehra Şeleci

Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Tez Öğrencisi

1. **Cinsiyetiniz:** 1) Kadın ( ) 2) Erkek ( )
2. **Yaşınız:** .....
3. **En uzun süre ile yaşadığınız yer:** 1) Köy-Kasaba ( ) 2) Şehir ( )
4. **Eğitim durumunuz:** 1) Okur-yazar ( ) 2) İlkokul mezunu ( )
3) Ortaokul mezunu ( ) 4) Lise mezunu ( ) 5) Üniversite mezunu ( )
6) Lisansüstü ve doktora mezunu ( )
5. **Mesleğiniz:** .....
6. **Çalışıyor musunuz?:** 1) Evet ( ) 2) Hayır ( ) 3) Emekli ( )
*6. soruya yanıtınız “hayır” ise, lütfen 8. soruya geçiniz.
7. **Eşinizin mesleği:** .....
8. **Gelir düzeyiniz:** 1) Düşük ( ) 2) Orta ( ) 3) Yüksek ( )
9. **Bu sizin kaçınıcı evliliğiniz?:** 1) İlk evlilik ( ) 2) 2. evlilik ( )
3) 3.evlilik ve sonrası ( )
10. **Kaç yıldır evlisiniz?:** 1) 0-5 yıl ( ) 2) 6-10 yıl ( ) 3) 11-15 yıl ( )
4) 16-20 yıl ( ) 5) 21 yıl ve üstü ( )
11. **Çocuğunuz var mı?:** 1) Evet ( ) 2) Hayır ( )

*11. Soruya yanıtınız hayır ise, 13. soruya geçiniz.

12. Varsa çocuk sayınız: .....

13. Nasıl evlendiniz?: 1) Görücü usulü ( ) 2) Severek, anlaşarak ( )

3) Diğer (belirtiniz) .....

14. Evliliğinizde genellikle kararları kim alır?: 1) Ben ( ) 2) Eşim ( )

3) Eşim ile ben ( ) 4) Aile büyükleri ( ) 5) Diğer (belirtiniz) .....

EK 2: İlişki Ölçekleri Anketi

İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ- İÖA

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzeridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendirip, size en uygun sayının altına (X) işareti koyunuz.

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7

Beni hiç tanımlamıyor Beni kısmen tanımlıyor Beni tamamiyle tanımlıyor

	1	2	3	4	5	6	7
1. Başkalarına kolaylıkla güvenmem.							
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemlidir.							
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.							
4. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkarım.							
5. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.							
6. Başkalarıyla tam anlamıyla bir duygusal yakınlık istiyorum.							
7. Yalnız kalmaktan korkarım.							
8. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.							
9. Başkalarına tamamiyle güvenmekte zorlanırım.							
10. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.							
11. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden yakınırım.							
12. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemlidir.							
13. Başkalarının bana bağlanmalarını tercih ederim.							
14. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.							
15. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.							
16. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.							
17. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.							

EK 3: Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği

BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLAR ÖLÇEĞİ- BEDÖ

Aşağıda, insanların sosyal ortamlardayken yaptıkları bazı davranışlar ve yaşadıkları bazı duygular verilmiştir. Her cümleyi dikkatle okuyun ve böyle bir davranışın sizin için ne kadar geçerli olduğunu, sizi ne kadar tanımladığını aşağıdaki ölçeği dikkate alarak, o cümlenin yanındaki bölmede işaretleyin.

- 1.Hiç tanımlamıyor   2.Biraz tanımlıyor   3.Oldukça iyi tanımlıyor
4.İyi tanımlıyor   5. Oldukça iyi tanımlıyor   sizi ne kadar tanımlıyor?

1.Belirli bir konuda benim hatam olmasa da, hatalı olduğum söyleniyorsa tatsızlık çıkmasın diye sesimi çıkarmam.	1	2	3	4	5
2.Kendim yapmaktan hoşlanmasam da diğer insanlar yapıyor diye, bazı davranışları yaparım.	1	2	3	4	5
3.Paramın üstü eksik verilmiş olsa da, sesimi çıkarmadan, oradan uzaklaşırım.	1	2	3	4	5
4.Başkalarının beni eleştirmesine ve aşağılamasına izin verir, kendimi savunmam.	1	2	3	4	5
5.Sevdiğim kişi benden yakınlık istediğinde, o anda içimden gelmese de yakınlık göstermeye çalışırım.	1	2	3	4	5
6.Konuşmaya çalışırken birisi lafımı ağzımdan alıp konuşmayı sürdürürse, ben susarım.	1	2	3	4	5
7.Küçük hatalarım yüzünden sürekli özür dilerim.	1	2	3	4	5
8.Annem/babam benim hakkımda hoş olmayan şeyler söylerken, ben sessizce dinlerim.	1	2	3	4	5
9.Arkadaşlarıma kızdığım zaman, bu kızgınlığımı onlara söylemem.	1	2	3	4	5
10.Arkadaş toplantılarında konuşmaları yönlendirmeyi başkalarına bırakırım.	1	2	3	4	5
11.İnsanların, benimle konuşurken gözlerimin içine bakmalarından hoşlanırım.	1	2	3	4	5
12.Herhangi biri benim için küçük bir iyilikte bile bulursa, içtenlikle ve tekrar tekrar teşekkür ederim.	1	2	3	4	5
13.İnsanlarla göz göze gelmekten kaçınırım.	1	2	3	4	5
14.Arkadaş toplantılarında, konuyu açan kişi hiçbir zaman ben olmam.	1	2	3	4	5
15.İnsanlar ısrarla bana baktıklarında yüzüm kızarır.	1	2	3	4	5
16.Birinin davetini geri çevirirken mutlaka hastalık gibi önemli bir bahane bulmaya çalışırım.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Giresun'da doğdu. İlköğretimini Yeşilgiresun İlköğretim Okulunda, lise öğrenimini ise GiresunYabancı Dil Ağırlıklı Lisesinde tamamladı. Lisans Eğitimini İstanbul Üniversitesi Psikoloji bölümünde tamamladıktan (2006-2010) sonra, Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji yüksek lisans eğitimini tamamladı (2012-2014). 2008 yılında Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Gündüz Hastanesi ve Rehabilitasyon Merkezinde kronik ruh sağlığı biriminde; 2009 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalında, İstanbul Çapa Tıp Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalında ve Balıklı Rum Hastanesi Psikiyatri Biriminde stajlarını tamamladı. Eylül 2010- Aralık 2010 tarihleri arasında Giresun SHÇEK Aile Danışmanlık Merkezinde; Aralık 2010- Ağustos 2012 tarihleri arasında da Giresun Özel Reha İlk Adım Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde psikolog olarak çalıştı. Nisan-Mayıs 2014'te ise Yankı Psikolojik Danışmanlık Merkezinde yüksek lisans stajını tamamladı.